Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...й 1921 оной ...21-hээ гарана. | № 42 (18365) | 1990 оной февралиин 20, вторник | Сэн 3 мүн.

1990 МАРТЫН 4 Соведүүдэй һунгалта

УРДАНЬhАА ЭХИТЭЙ ТЭМСЭЛ

12-дохи СПТУ-гай актова зал соо hургуулиин Шумяцка 47-дохи округhоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадууд — КПСС-эй Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь И. А. Антакшинова, Буряадай эрдэмэй түбэй Естественнэ эрдэмэй институдай лабораторииие даагша Н. М. Белоколодов гэгшэдтэй уулзалга болобо.

Эдэмнай хото, республика соогоошье мэдээжэ хүнүүд, И. А. Антакшиновагай этигэмжэтэ нюур, 35-дахи hургуулиин директор М. Л. Шункова өөрынгөө кандидат тухай тобшохоноор хөөрэбэ. И. А. Антакшинова Улаан-Үдэдэ түрэhэн, hургуули дүүргэhэн, Эрхүүгэй университедэй географическа факультет дүүргээд, 1957 онhоо мелькомбинадай 12-дохи hургуулида багшалаад, 1960 онhоо партийна хүдэлмэридэ дэбжүүлэгдээ. 1969 онhоо Октябрьска райгүйсэдкомой түрүүлэгшээр хүдэлөө, 1977 ондо районой коммунистнууд тэрэниие партиин райкомой нэгэдэхи секретаряар hунгаа.

Н. М. Белоколодов мүн лэ Улаан-Үдэhөө холо бэшэ Тарбагатайн районой Дээдэ-Саянта hууринда түрөө. Казаниин авиационно институт дүүргээд, Красноярскда оборонно промышленностиин эрдэмэй эмхидэ хүдэлөө. 1980 онhоо Буряадай эрдэмэй түбтэ ажаллана. 8 жэл соо энэ түбэй партийна организациин секретариин уялга дүүргээ. Партиин Октябрьска райкомой гэшүүн, райсоведэй депутат. Партиин райкомой пленум дээрэ Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн байна.

И. А. Антакшиновае проектно-барилгын «Бурятгражданстрой» нэгэдэлэй, «Продтовары-3» нэгэдэлэй коллективүүд дэбжүүлээ юм.

Программаяа тайлбарилхадаа, хуули ёhото гүрэн байгуулха ябадал тон шухала гэжэ И. А. Антакшинова тэмдэглэбэ. Республикада энэ зорилго яагаад бэелүүлэгдэхэб гэбэл, национальна, социальна бүхы бүлэгүүдэй эрхэнүүд хамгаалагдаха ёhотой. Тиихын тула гүрэнэй засаг, тэрэ тоодо, засагай гүйсэдхэхэ зургаануудые хуули ёhоной талаар бэхижүүлхэ, юрэнхыдөө бүхы засагые Соведүүдтэ үгэхэ хэрэгтэй. Юундэб гэхэдэ, жэшээнь, Октябрьска районой жэлэй бюджедынь оройдоол 15 миллион 500 мянган түхэриг болоно. Энэнь, ядахадаа, районой эрдэм hуралсалай, элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудташье огто хүрэдэггүй. Саашадаа иимэ байдал зайсуулхын тула мүнгэн hангай реформо бэелүүлхэ хэрэгтэй.

«2000 он хүрэтэр — бүлэ бүхэндэ амяараа байра» гэhэн программа соносхогдонхой, харин бүхы предприятинүүд гэр байра бариха аргагүй. Тиихэдэнь элдэб албан зургаануудай барилгын эмхинүүд нэн түрүүн hалбариингаа эша туhа хүрана. Тиимэhээ республикын барилгын нэгтэ эмхи байгуулха хэрэгтэй гэжэ кандидат тоолоно. Мүн социальна, экологиин асуудалнуудта анхарал хандуулагдажа, Октябрьска районд, тэрэ тоодо Шумяцка округой бүридэлдэ ородог 42-дохи кварталда баригдаха социально-соёлой объектнүүд тухай кандидат хөөрэбэ.

— Хүтэлбэрилхы зарим кандидадууд округ соогоо энэ тэрэ хэрэгтэй объектнүүдые барюулхабди гэжэ найдуулдаг. Энэмнай булгэндэ хүртэхэгүй «хүнжэлые» өөр тээшээ татаhан ябадал болоно, — гэжэ И. М. Белоколодов хэлэбэ.

Нэгэтэ номенклатура худар шургаhан зон наhаараа «эрьюулгэ» соохоонь гарадаггүй. Иимэ байдалда эсэс табиха хэрэгтэй. Район дотор ямар барилганuудые нэн түрүүн эрхилхые эндэ ажаhуудаг бүхы зоной референдум үнгэргэжэ годорхойлхо. Тушаалтадай булюу хангалга, хүнгэлэлтэнүүдые үгы хэхэ.

Амгалан тайбан байдалай түлөө шажан мүргэлэй эрхилдэг ажал ябуулгые дэмжэхэ. Бүхы hүмэ, дасангуудые hүзэгтэндэ бусааха. Ород, буряад хэлэтэй байлгые хүгжөөхэ, Буряад орондо союзна республикатай тэнсүү эрхэнүүдые олгохо. Агатай, Усть-Ордатай харилсаа хүгжөөхэ хэрэгтэй гээд Н. М. Белоколодов үгэеэ дүүргэбэ.

Асуудалда харюусахадаа, И. А. Антакшинова район соо 3000 хүн гэр байра абаха ээлжээндэ бэшэгдэнхэй гэжэ мэдүүлбэ. Буряадай эрдэмэй түбэй гэр соо ямар эрхээр байнабта, байрынтнай талмай хэдыб, хэды зон байнабта гэhэн асуудал И. А. Антакшиновада табигдаба. Албан зургаанай мэдэлэй ямаршье гэр соо тодорхой хубинь ондоошье эмхи зургаануудай зондо үгтэдэг гээшэ. Тиин миниишье бүлэдэ тэрээн соо байра үгтөө hэн. 5 хүн байдагбди. Талмайнь 51 дүрбэлжэн метр юм.

Мүнөө сагта зондо бэлээр hайшаагдадаг, шүүмжэлхы олон зүйлнүүдые хэлэбэт. Теэд урдань энээн тухай хэлэдэг байгаа гээшэ гүт -гэhэн асуудал Н. М. Белоколодовто табигдаба. КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүн байхадаа, партида орогшодто шанга эрилтэ табиха хэрэгтэй гэжэ ходо хэлэдэг hэм. Хүндэеэ буураhан, гэмтэ ябадал хэhэн тушаалтадые ёhоор хэhээнгүйгөөр, заримдаа бүри ехэ тушаалда томилходонь, ходо буруушаадаг байгааб. 1988 оной районно партийна конференци дээрэ партиин райкомой аппарадай хүдэлмэриин түхэл маяг тухай асуудал табяад, энэ бүридэлөөрөө мүртэй юумэ хэжэ шадахагүй гэжэ хэлээ hэм гэжэ Н. М. Белоколодов харюусаба.

Тэрэ конференци дээрэ байлсаhан хадаа энэ хэлээшыень гэршэлхэ аргатай байнаб. Мүн баhа тэрэл удаа адлирхуу шүүмжэлхы ажаглалта «Жилгражданстрой» трестын парткомой секретарь А. К. Малиновский хэhэн байна. Мүнөө тэрэ Н. М. Белоколодовой этигэмжэтэ нюурынь болонхой.

Яагаад партиин райкомой пленум дээрэ тон лэ энэ округоор дэбжүүлэгдээбта гэжэ кандидадhаа асууба. Ниитын эмхинүүдhээ дэбжүүлэгдэhэн кандидадууд ямаршье округто бүридэлдэ абтадаг гуримтай юм гэжэ Н. М. Белоколодов хэлэбэ. Тиимэhээ И. А. Антакшиновагай дэбжүүлэгдэhэн округые зорюута шэлээ hэм. Юундэб гэхэдэ, хүтэлбэрилхы олон тушаалтад Буряадай АССР-эй арадай депутадай hунгалтада олон округуудаар гансаараа гарахань ха юм. И. А. Антакшиновагай дэбжүүлгэшье тон нюусаар хэгдэhэн байна. Намайе дэбжүүлhэн пленумэй урда тээнь партиин райкомой эмхидхэлэй таhагые даагша Б. Дымбрыловhээ Инесса Александровна ямар округоор дэбжүүлэгдээб гэжэ зорюута hурааб гэжэ тэрэ хэлэбэ. Тиихэдэмни үшөө дэбжүүлэгдээгүй байна гэжэ тэрэ харюусаа... «Продтовары-3» гэhэн нэгэдэлдэ ошоо hэм, дэбжүүлгэ болоо гэжэ намда хэлээл гэбэб. Тиихэдэмни Б. Дымбрылов миил улайгаад, юумэ хэлээгүй гэжэ кандидат дуулгаа. Дэбжүүлгын үедэ тэрэ өөрөө байлсаhан байгаа ха юм.

И. А. Антакшинова хүдэлмэриин, ажабайдалай талаар горитой дүршэлтэй байна. Тиихэдэнь Н. М. Белоколодов энэ уулзалгын үедэ заримдаа шүүмжэлэлээр дэшуурна гү гэжэ харагдаа. Юрэдөөл, hунгалта харуулха даа.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ.

Малай үбэлжэлгэ—харюусалгатай хаһа

ИЛАГШАДАЙ ТООДО ОРОНХОЙ

...оной Эрхирэгзй ...лиин комплек... ...хидэй ажал хэ... ...ажахы дото... район, респуб... ...суутай бо... ...үб гэхэдэ, hүү... ...ажал хүг... ...гаа hү haали ...анхарал ехээр ...олонхой. Малай ...түхеэрэгдэнхэй. ...ар хүдэлхэ арга ...олгогдонхой. Эн... ...ажаллана. Тэ... haалишад юм. ...тус коллекти... ...ндэр амжалта... ...н байна. Түсэ... ...н бүриhөө 2350 ...haаха түсэбтэй ...эр 2654 кило... ...шадаа юм. ...мянгатанай Үнгэрhэн жэл... ...уд Дамдин-Цы... ...ич Доржиев, Та... ...на Доржиева, ...а Баяндуева ба ...Самбуевна Да... ...шэд үнеэн бү... ...2 килограмм hү ...жэлдэ ган га... суур байжа, үбhэ тэжээл багаар абтаа гээшэ. Хүршэ Шэтын областьhоо, Хэжэнгэhээ малай тэжээл асарагдана. Энээниие hайнаар буйлуулжа үнеэдтэ үгэхые haалишан бүхэн оролдолго гаргана, — гээд тус комплекс дээрэ тоо бүридхэгшөөр ажаллажа байhан Мария Эмигеновa хөөрэнэ. Энэ жэлдэ 7290 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ түсэбтэйбди. haалишад Т. Доржиева, М. Дашидоржиева, С. Гончарова, Р. Цыдендамбаева гэгшэд энэ жэлэй эхинhээ муу бэшэ дүнгүүдые түйлана.

Эндэхи hүнэй комплекс дээрэ малшанай байшан hайнаар түхеэрэгдэнхэй. Улаан булангда дулаан, ариг сэбэр утэ үргэн стол дээрэ шэнэ газетэ, журналнууд дэлгэгдэнхэй. Тээ саанань телевизор, магнитофон табяатай. Эндэ социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые харуулhан түсхай булан бии. «Районой түрүү комсомол-залуушуулай коллективтэ» гэhэн ВЛКСМ-эй Загарайн райкомой дамжуулгын вымпел үлгөөтэй, мүн үнгэрhэн жэлэй социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр илагшадай тоодо ороhон тухайнь гэршэлhэн диплом харагдана. Малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй гуримууд үлгөөтэй. Эндэ социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые кеартал бүхэндэ согсолхо гэжэ бэшээтэй. Энэ хугасаа соо үнеэн бүриhөө 1800—1900 килограмм hү абаhан haалишад 200 түхэриг, 2000 килограмм—250, 2100 килограмм—300, 2200 килограмм—350, 2200 килограммhаа дээшэ hү haahан haалишадта 400 түхэриг мүнгэн шан барюулагдаха юм гээд онсологдонхой. Кварталай дүнгөөр түр... ...ри ээлhэн коллектив 500 түхэриг, малай үбэлжэлгын ... hарын дүнгөөр илэжэ гарагшадта 800 түхэриг мүнгэн шан барюулагдаха байна.

— Эндэ хүдэлжэ ябагшадта hайнаар хүдэлхэшье, амархаашье арга олгогдонхой даа, — гээд нүхэр Эмигенова үгэеэ үргэлжэлүүлнэ. — Үглеэнэй haамые дүүргээд малшаднай столово соогоо орожо, халуун эдеэ баридаг юм. Эдеэ хоолой зүйлнүүдээр совхознай хангадаг. Антонина Михайловна Пономарева амтатай эдеэ бэлдэхэдээ шадамар хүн даа. Иигээд уданшьегүй Нина Шултымовна Жигмитова ерэжэ, физио-эмшэлэлгэ хэжэ эхилхэ байха. Гадна эндэмнай бэеэ угааха зохид түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Юрэдөөл, мүнөө үедэ эндэ хүдэлжэ боломоор даа.

hү haалиин комплексые даагша В. Д. Дармажапов, техник-үрэжүүлэгшэ В. Г. Дашиева гэгшэд малай hүрэгые зүбөөр бүридүүлхэ, саг болзоронь шэнэлжэ байха хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулдаг гээшэ. Үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлжэ, малай үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэри муу бэшээр эмхидхэгдэнэ.

— Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, hү haали абалга нэгэ бага дээгүүр. Малай тэжээлээр хүсэд хангагдангхай haa, сагаан эдеэ ехээр үйлэдбэрилхэ арга боломжонууд манда бииl даа. Тиигэбэ ябашье түйлаhан амжалтаяа батадхахын түлөө оролдоно гэзшэбди, — гэжэ haалишан Д-Ц. Доржиев хөөрөө бэлэй.

Эбтэй зетэй энэ коллективэйхидэй хараалhанаа бэелүүлжэ шадаха байhандань этигэмээр.

С. РИНЧИНОВ.

...МА ЗОРИГЫНЬ ДЭЭГҮҮР

...хозой эхэ хони... дээрэ шэнэ түл ...га хурдандаа ...атайгаар ябажа ...үдэрнүүдтэ дүн ...шахуу хурьгад ...гээлтэ хорол... ...жүүлэгдэнэ, ха... Бэрхэ хонишод ...ндабаев, Вале... Дагба Дымбры... ...ай отаранууд ...н хурьган абтэн томо бол... ...Үдын совхо... ...бэрилгын талаар ...Хашитовтай уул... ...hэн. ...хонишон Геор... ...бригадын гэ... дүнгүүдтэй яба... ...хэ хэрэгтэй. Эн... ...хурьган абтанхай. ...шынь эхир хурьга,—гэжэ зоо... ...өөе парткомой ...ргей Дашиевич ...элжэлүүлнэ. ...айшье отарада нойроо мартан ...эрээд байна. Ба... хурьгадтай болон... hайн хурьгад аб... Баян-Голой отде... ...ша коллективэй ...үлэгшэ ахалагша ...Холхоевич Цы... ...деондэ оролсо... ...до жэлэйхиhээ ...урьга абажа, нэ... ...р, түл абалгаар, ...алгааршье даа... ...хэл байхабди гэ... ...табаhан түлөө гар... томо болгохо гэ... ...гомнай болоно,— ...алдоонууд ... тус ажахын хо... ...тэлбэрилэгшэдшье энэ жэлдэ ехэ урма зориг ехэтэй хүдэлнэ гэхээр.

Үнгэрэгшэ жэлдэ ахалагша хонишон Б. Х. Цыбиковэй даадаг отарада зуун эхэ хонин бүриhөө 90 хурьган абтаа юм. Энэнь түсэбөөр хараалагдаhанда орходоо, 8 толгойтоор олон болоно. Тиихэдэ хурьтадаа эхэнүүдhээ hалгахадаа тус бүриинь шэгнүүрые 17 килограммда хүргэhэн, хонин бүриhөө 3,7 килограмм нооhо хайшалжа абаhан юм.

Хоёр жэлэй саада тээ энэл отделенидэ механизатораар хүдэлжэ ябаhан Владимир Санжижитов эхэ хонидой отара даажа абаа бэлэй. Тэрэ урдандаа хонишоноор хүдэлжэ үзөөгүй байгаа. Зүгөөр малшан айлай бүлэдэ түрэhэн, үдэhэн хадаа тэрэ хонин ажалай али зэргэ, хүшэр хүндые, илангаяа эхэ хонидой, хурьгадай хойноhоо харууhалалгын хэды шэнэзн бэрхэшээлтэйе мэдэхэ, мүн нюдөөрөө хараhан хүн ааб даа. Нёдондо тэрэ ветеринарна фельдшер Туяна басагантаяа, механизатораар хүдэлжэ ябаhан Олег Рабжаев нүхэртэйгөө 1000 гаран толгой түлгэнүүдые гэхэ гү, али томодхогдоhон бригада даажа абаад, яhала hайнаар хүдэлжэ, зуун толгой бүриhөө 91 хурьга түлжүүлээ юм. Тэдэнээ эхэнүүдhээнь таhалхадаа, толгой бүриинь шэгнүүрые 18 килограммда хүргөө hэн. Иигэжэ залуу хонишод муу бэшэ дүн түйлаа.

Мүнөө В. Ю. Санжижитовай отара дээрэ түл абалга баhал хурдандаа оронхой. Абтаhан хурьгад өөдэргэнөөр томо болгогдоно.

Тэмэндэ Үдын совхозоор ябахадаа, эндэхи отделениин эрхим хонишон В. Ю. Санжижитовай отарада хүрэжэ, түл абалгаар hонирхоо hэм.

— Түрүүшын зуугаад хурьгад абтаад байна. Тэдэмнай муу бэшээр түлжүүлэгдэнэ. Үбhэ тэжээл, түлеэ залhан дутамаг бэшээр асарагданхай. Хурьгашанаар хүдэлхэшье хүнүүд бии. Хоёрдохиёо түллэжэ ябаhан хониднайшье хүсэ тамираар бараг hайн, юрэдөөл, түл түрэсээ гэмгүй абаха, ондо орохо аабзабди гэжэ hананаб, — гээд, Владимир Юндунович хөөрэнэ.

Арендын подрядай онол аргаар хүдэлдэг эндэхи хонишодой бригадануудай гэшүүд урдаа табигдаhан зорилгонуудые жэншэдгүй дүүргэжэ, үндэр дүнгүүдые заабол түйлаха гэhэн хүсэлэнтэй. Арга боломжо, эрхэ байдалыньшье муу бэшэ. Жэшээнь, В. Ю. Санжижитовай бригадада 30 гаран гектар сабшалангай газар үгтэнхэй юм. Үнгэрэгшэ зундаа тэрээн дээрэhээ 250 шахуу центнер hайн шанартай үбhэ, хэды ган гасуур дайралдаашье haань, хуряажа абаа бэлэй. Энэ хабартаа тэрээн дээрээ наг шэбхэ гаргажа тараахаар, хурьhыень hэбхирүүлхээр хараална. Мүн сэрэхэ хаберай урин дулаанай үедэ hайрамаар хурьhыень ундалуулха юм.

Хонишод — арендаторнуудай хүдэлмэри заха хизааргүй ехэ гэзд нэмэжэ хэлэхэдэ алдуугүй.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

Хоринн район.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Үдын совхозой ахалагша хонишон В. Ю. Санжижитов.

А. ЦЫДЕНОВЭЙ фото.

БУЛАГАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ—БУЛТАДАА ЗАЛУУШУУЛ

Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай haалиин фермын haалишад үнгэрhэн жэлдэ үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 3000 килограмм hү haажа, хараалhан зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэhэн юм. hүүлэй үедэ дурсагдагша коллективэй гэшүүд жэл бүри сагаан эдеэ элбэг ехээр үйлэдбэрилжэ бэлэдхэдэг болонхой. Тиимэhээ түсэб тодорхойлходоо жэл бүри урда түйлагдаhаниие хараада абажа, хэмжээниинь дээшэлүүлэгдэдэг. Жэшээлбэл, 1988 ондо энэ фермын коллектив үнеэн бүриhөө 2687 килограмм hү абахаар түсэблэhэн haa, 1989 ондо 2850 килограмм hү haахаар түсэб тодорхойлогдоо бэлэй.

Сагаан эдеэ элбэгжүүлхэ тэмсэлдэ ороод, дээшэлүүлэгдэhэн түсэб, уялга хараалхаhаа урид haалишад, үхэршэд бии байгаа арга боломжоёо тодорхойлhон, зэргэсүүлhэн байха. Эдэнэр гансашье үнеэдэйнгээ hү шэмын дээшэлжэ, үүлтэрэйнь шанарай hайжаруулагдажа байhаниие хараада абаа бэшэ, мүн тэжээлээр хангалгадань гол анхаралаа хандуулна. Илангаяа үбэлжэлгын үедэ үнеэдтээ hайн шанартай, шэмэтэйгээр буйлуулагдаhан тэжээл эдюулхэдэнь, hү шэмэнь дээшэлнэ гээшэ. Мүнөө фермын үнеэн бүхэндэ үдэртэ 3 килограмм үбhэн, 5 килограмм hолоомон, 25 килограмм силос, 30—35 килограмм бурдууг, haагдаhан нэгэ килограмм hүндэ 500 граммай хүртэхөөр талха тарьяанай зүйл үгтэдэг байна.

— Үүлтэртэ малай фермэ гэжэ нэрэшэhэн хадаа hүрэгөө шэнэлхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулнабди. Красноярска хизаарhаа голштино-фризскэ үүлтэрэй 107 эмэ хашараг асарагдажа, искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ hэн. Мүнөө эдэ гунжадhаа тугал абтажа байна. hү шэмэтэй үнеэдые олошоруулхын тула үүлтэртэ малай зоотехническэ эхин бүридхэл манда hайнаар эмхидхэгдэнхэй. haя туталлаhан гунжэнуудаа үдэртэ хэдэн удаа haажа, hү шэмыень hайнаар тодорхойлhоной hүүлээр фермэдээ үлөөхөөр haалишадта дамжуулан үгтэдэг. Хэрбээ урдандаа гунжэн бүхэн туталлаал haa, haалишадта үгтэдэг байбал, мүнөө үдэртэ заал haa, 8—10 килограмм hү үгэдэг малынь шэлэгдэнэ,—гэжэ фермын зоотехник-селекционер Сэсэгма Нимаевна Шарапова хөөрэнэ.

Энэ жэлhээ тус фермын коллектив ажалаа арендын подрядай гуримаар эмхидхээ юм.

Фермэдэ 8 haалишан ажаллана. Тэдэнэртэ 140 үнеэн даалгагданхай. Үнгэрhэн жэлэй дүнгөөр эрхимлэгшэд эндэ олон. Жэшээлбэл, залуу haалишан Олег Бадмацыренов үнеэн бүриhөө нёдондо 3187 килограмм hү абажа ажахыдаа эрхимлээ. Тиихэдэ эндэ Виктор Цыңгуев магтаалтай.

— Мүнөө фермэдэмнай үнеэд туталлажа, hүн горитойгоор haагдажа захалба. Нёдондо бидэ 100 үнеэн бүриhөө 95 тугал абаа hэмди. Байгша ондо тугал абаха түсэбнай сүм дүүргэгдэхээр хүлеэгдэнэ, — гэжэ фермые даагша Наталья Николаевна Балданова хэлээ hэн.

В. ГАРМАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: haалишан В. Цыңгуев.

Авторай фото.

...УГОВОДУУД hУРАЛСАНА

...гуудай үнгэрхэ бү... ...хабари дулаан ха... илангаяа ургаса ...луговодуудай ...хүдэлмэри ...Байгша ондо по... ...дээрэхи хабарай ...урдынхиhаа нэгэй ябуулагдаха. Уша... мүнөө олон бригада ...арендын подря... ...ажалаа эмхидхээ ...бүхы ажалаа өө... ...таарамжатай ха... ...нь зүбөөр тодор... ...дэлмэрээ эмхидхэ... Зүгөөр эндэ эрдэ... ...нууд, эрдэмтэдэй ...даар тодорхойлог... ...ринууд тарьяашад, ...гол арга нүхэсэ... ...ёhотой. Тиимэhээ ...дтэ агропромыш... ...ексые хүтэлбэрил... ...иканска hургуули... ...дай колхоз, совхо... ...эн арендаторнууд, ...ено, бригадануудые хүтэлбэрилэгшэд богони болзорой курсадэ hуража, эрдэмэй түйлалтануудые, агротехникэ, экономико болон хүтэлбэриин онол аргануудые шудална.

— Энэ hургуулида бидэ газар тарьялан эрхилхэ экономическа асуудалнуудые, мүн хүдэлмэриин түрүү онол аргануудые шудалнабди. hурахадаа олон юумэ мэдэжэ абахаар байна, — гэжэ Захааминай районой Михайловкын совхозой кооперативна звеногой бригадир А. Б. Бакшеев хөөрэнэ.

Тус звено гол түлэб сабшалан дээрэ ажалладаг. Эдэнэртэ 700 гектарай сабшалан даалгагданхай. Звеногой гэшүүд үбhэ тэжээл бэлэдхэхын хажуугаар олон жэлэй ногооной үрэhэ бэлэдхэдэг байна. Жэшээлбэл, нёдондо энэ коллектив даалгагдаhан сабшаланhаа 7 мянган центнер үбhэ hурилжэ, 36 центнер ногооной үрэhэ суглуулжа абаhан байна. Тиихэдэ өөhэдынгөө ургаса саг соогоо хуряажа үрдиhэн звеногой гэшүүд хүршэ Зэдын районой Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо ерэжэ, hара хахадай болзор соо хамhалсаа юм.

Бүхы ажалаа өөhэдөө мэдээд хэдэг болохоhоо хойшо тэжээл бэлэдхэлгые унжагайруулангүй тон богони болзорто үнгэргэжэ, hайн шанартай үбhэ тэжээл ехээр бэлэдхээ ха юм. Байгша ондо эдэнэр баhал баян ургаса хуряахаар ехэ бэлэдхэл хэнхэй.

АПК-гай дурсагдагша hургуулида эмхидхэгдэhэн курсада hуража байhан луговодууд, ургаса ургуулагшад түрүү ажахын коллективүүдэй дүй дүршэл, онол арганuудые шудалжа, мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ. Хабарай поли, сабшалан дээрэ ябуулагдаха харюусалгата хүдэлмэриин үргэнөөр эхилхэhээ урид hурахаар ерэhэн Хэжэнгын, Захааминай, Баргажанай, Баунтын, Хяагтын районуудай ажахынуудай түлөөлэгшэд haядаа курсаяа амжалтатайгаар дүүргээд нютагаа бусаха юм.

Т. НАГАЕВА.

...ИДХЭЛЭЙ КОМИТЕТ БАЙГУУЛАГДАБА

...ай райондо агрэрна ...идхэхэ талаар яhала ...агдадаг гээшэ. Зү... ...нуудай экономикы... hайжаруулха талаар ...нэй совет тодорхой ...хэды ябуулбашье, ...иhондоо үшөө хү... ...гүй байха юм.

Энэ гээгдэлhээ гарахын тула АПО (агропромышленна нэгэдэл) байгуулха асуудал район дотор үнинhөө хойшо хэлсэгдэдэг аад, тэрэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлэгдэдэггүй байhаниинь харамтай. Февраль hарын тэнгээр үнгэргэгдэhэн районой партийно-ажахын эдэбхитэдэй хэшээл дээрэ энэ асуудал дахинаа харагдажа үзэгдэбэ. АПО байгуулха талаар районой агропромой эдэбхитэд түсхай комитет бии болгобо. Энэ комитедэй бүридэлдэ 17 хүн ороhон байха юм.

М. ЦЫРЕНОВ.

Хүдөө ажахын шэнэжэлэл

ЯНВАРИИН ДҮН ЮУ ХАРУУЛААБ?

КПСС-эй XXVIII съездын болохо жэлэй түрүүшын hара баргадба. Үнгэрhэн январь hарын туршада республикын колхоз, совхозууд мал ажалай продукци элбэгээр үйлэдбэрилхын, эхэ мал бүхэнhөө олон тугал, хурьга, поршоонхо абахын түлөө ехэ оролдолго гарган хүдэлөө гэхэдэ, алдуу болохогүй байна.

Буряадай Статистикын республиканска управлениин мэдээсэhэнэй ёhоор үнгэрhэн hарын туршада бүхыдөө 61 171 центнер мяхан үйлэдбэрилэгдөө гэхэ гү, али нёдондо жэлэй январь hарынхида орходоо 8 073 центнерээр ехээр энэ зүйлэй продукци абтаа. Энэ хугасаа соо Баунтын районой мал ажал эрхилэгшэд дүн хамтадаа 479 центнер мяха үйлэдбэрилжэ, үнгэрhэн жэлэйхиhээ ехэ продукци абажа шадаhан байна. Мяха үйлэдбэрилхэ талаар Хурамхаанай, Загарайн, Ахын, Ивалгын, Тарбагатайн, Түнхэнэй районуудай ажахынууд яhала амжалта түйлэжэ шадаа. Дээрэ дурсагдагша районуудай малшад үбhэ тэжээлэй хэды дутамаг байгаашье haa, үбэлэй янгинама хүйтэнэй үедэ даалгагдаhан адуу малаа шахан таргалуулжа шадаhанай ашаар иимэ үндэр дүнгүүдые түйлана бшуу.

Январь hара соо республика дотор бүхыдөө 4099 центнер мориной мяхан үйлэдбэрилэгдөө. Илангаяа Захааминай ажахынууд бэшэ районуудта орходоо мориной мяха ехээр үйлэдбэрилhэн байна.

hү haаха талааршье амжалта түйлагдаба. Үнгэрhэн 30 хоногой туршада республикын hү haалиин фермэнүүдэй коллективүүд дүн хамта 149.377 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилжэ, нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал, 12.063 центнерээр ехэ hү haагаа. Ехэ hү абаhан районуудай тоодо Ахын, Яруунын, Хоринн, Хяагтын, Хурамхаанай, Загарайн районууд оролсоно. Эдэ районуудай ажахынуудай байгша ондо үнгэрhэн жэлэйхидэ орходоо 119—179 процент хүрэтэр hү абалгаяа дээшэлүүлжэ шадаhаниинь hайшаалтай. Гэхэтэй хамта сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ талаар республикаяа гэдэргэнь татажа ябаhан районууд баhал бии. Түнхэнэй, Зэдын, Бэшүүрэй районуудай колхоз, совхозууд энэ талаар гээгдэлдэ оронхой.

Энэл мэдээнэй ёhоор мүнөө жэлэй эхинhээ хойшо бүхыдөө 278 центнер hүн хүн зонhоо худалдан абтаа. Энэнь нёдондоной январь hарынхиhаа 178 центнерээр дээшэ болоно. Мухар-Шэбэрэй районд үмсэhэ hү худалдажа абаха хүдэлмэри муу бэшээр ябуулагдана.

Энэ жэлэй малай үбэлжэлгын хэды хүндөөр үнгэржэ, үбhэ тэжээлээр дутамаг байгаашье haa, республикын динлэнхи районууд январь hара соо үнеэн бүриhөө hү абалтаяа зарим тэды дээшэлүүлжэ шадаhаниинь hайшаалтай гээшэ. Республикын түйлаhан үрэ дүнhөө тээ дээгүүр ябаhан районууд үшөөл үсөөн байhаар. Түсхайлбал, республика дотор январь hарада үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 176 килограмм hүнэй haагдаад байхадань, Ахын районд 63 килограмм, Баргажанай районд—128, Баунтда—131, Хяагтын ажахынуудта—139, Хэжэнгын районд—122 килограмм hүн абтаба.

Үнеэн бүриhөө haагдаhан hүнэй хэмжээн ямар юумэн дээрэhээ иимэ ехэ илгаатайб гэхэдэ, мүнөө үнеэд олоороо туталлаагүй байхаhаа гадуур haамхэй малай hү шэмыень дээшэлүүлхэ талаар тодорхой хэмжээн үшөөл haнаhанда хүрэмөөр абтанагүй. Шалгалтын дүнгүүдые абажа харабал, зарим колхоз, совхозууд haагдажа байhан үнеэдээ буйлуулагдажа шанаржуулагдаhан тэжээлээр гүйсэд хангажа шаданагүй.

Республика дотор дүн хамта 24.568 мянган үндэгэн абтаа гэхэ гү, али нёдондонойхиhоо 371 мянгаар олон үндэгэн суглуулагдаа. Үнгэрhэн хугасаа соо Кабанскын районой шубуушад бүхыдөө 5.432 мянган үндэгэ абажа, нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 49 процентээр олон үндэгэ суглуулhан байха юм. Ивалгын районой шубуушад январь hарада биратай үрэ дүн түйлажа шадабагүй.

Үмсэдэ поршоонхо худалдаха хүдэлмэри яhала эмхитэйгээр ябуулагдажа эхилэнхэй. Энэ жэлдэ нёдондонойхидо орходоо 319 толгойгоор олон поршоонхо худалдагдаа.

Мүнөө үедэ республикын ажахынуудта түл абалга түлэг дундаа. Февралиин нэгэнэй байдалаар 12 820 тугал абтаба. Илангаяа Яруунын, Мухар-Шэбэрэй районуудта тугалнууд олоор түлжүүлэгдэжэ байнхай. Хойто-Байгалай, Баунтын, Ахын районуудай ажахынууд январь hарада үсөөн тугал абаа.

Үнгэрhэн hарын туршада дүн хамта 11 595 толгой поршоонхо абтаа юм. Гахайнуудые олоор үсхэбэридэг Кабанскын, Прибайкалиин районууд бэшэндээ орходоо яhала олон поршоонхо түлжүүлжэ байна.

Республика доторнай мүнөө хурьган абтажа эхилэнхэй. Зарим районууд энэ шухала кампаниия дүүргэхэ дүтэлэнхэй. Үнгэрhэн hара соо бүхыдөө 103 022 хурьган абтаад, түлжүүлэгдэжэ байна. Мухар-Шэбэрэй хонишод hүүлэй дүнгөөр 33 608 хурьга абанхай. Яруунын районд түл абаха хүдэлмэри hүүлшынгээ шатада оронхой.

Энэ жэлдэ малай гарзалха ушар үшөөл олошоржо байна. Байгша оной январь hарада нёдондонойхидо орходоо 77 толгой эбэртэ бодо мал, 951 толгой гахай олоор гарза хохидолдо оруулагдаба. Сэлэнгын, Захааминай, Зэдын районууд үхэрөө, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй районууд гахайнуудаа, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Яруунын районуудай ажахынуудта хонид олоор гарзалhан байха юм.

КПСС-эй XXVIII съездын дүтэлхэ бүри район, ажахы, ажалша коллектив бүхэндэ ажалай тэмсэл улам үргэдэжэ байна. Республикын малшадай энэ харюусалгатай хаhаяа эмхи гуримтайгаар үнгэргэжэ, мал ажалай продукци элбэгээр үйлэдбэрилжэ, коммунистнуудай энэ ехэ онсо удха шанартай хуралдаае ажалай амжалтаар угтахаар тэмсэжэ ябаhаниинь hайшаамаар.

1989 ОНДО БУРЯАДАЙ АССР-эй СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКА ХҮГЖ...

Байгша табан жэлэй туршада экономикын социальна шэглэл шангадхахаар хэмжээнүүд бэелүүлэгдэжэ эхилээ. Арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа ба үйлэдбэриин оньhон түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргалгада тодорхой хубилалтанууд болоо. Промышленностиин «А» бүлэгэй продукци үнгэрhэн жэлдэ 4,8 «Б» бүлэгэйхи — 6,1 процентээр дээшэлээ. Эдэ бүгэдэ хубилалтанууд ажахы эрхилэлгын, хүтэлбэрилгын шэнэ эрхэ байдалда орохо хаhада бэелүүлэгдэнэ. Мүнөө үедэ материальна үйлэдбэриин бүхы hалбаринуудай предприятинууд, үйлэдбэриин бэшэ олон эмхи зургаанууд ажахын гүйсэд тоосооной, өөhэдөө өөhэдыгөө мүнгэ зөөреэр хангаха гуримаар хүдэлнэ.

Олзо доход нормативна ёhоор хубаарилгада үндэhэлhэн ажахын тоосооной гуримые гүрэнэй худалдаа наймаанай, промышленна, транспортна зарим предприятинууд, барилгын эмхинүүд хэрэглэнэ. Арадай ажахын элдэб hалбаринуудай 77 предприяти арендын подрядай гуримаар хүдэлжэ гараба.

Кооперативна хүдэлөөндэ обёормоор хубилалтанууд болоо. Хүдэлжэ байhан кооперативуудай тоо жэлэй туршада 2,5 дахин, тэрэ тоодо арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргадаг кооперативуудай тоо 1,6 дахин олошороо.

Гэхэ зуура арадай ажахы нёдондо орёо эрхэ байдалда хүдэлөө. Доходуудай ургалтаhаа хэрэглэгшэдэй дэлгүүр дээрэ орёо болоо, түрүүшын хэрэглэмжын эд бараан хомордоо, үнэ сэнгүүдэй түргэн дээшэлхэдэ тааруу байдал тогтоо.

Министерствэнүүд, албан зургаанууд ба тэдэнэй предприятинууд ажахы шэнээр эрхилэлгын онол арганууды зарим-даа хэзагайруулна, түбэй фонднуудта эльгээгдэхэ нормативна хубитануудые бодото үндэhэгүйгөөр хаража үзэнэ. Гүрэнэй зүгhөө тэдхэмжэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэ, түсэбhөө гадуур сэбэр олзо хүнгэн мүрөөр хубаарилагдана, экономическа урмашуулгын фонднуудые тоолон гаргалга, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые урмашуулга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Зарим предприяти, нэгэдэлнүүд ажалай бүтээсын, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха, бюджедтэ, банкнуудта түлөөhэ эльгээхэ талаар түсэбүүдээ бэелүүлнэгүй. Хэлсээнэй журам сахиха хэрэгтэ дутуу дунданууд усадхагдаагүй. Хүдэлмэриин саг ехээр алдагдана. Материальна урмашуулгын фонднуудай ургалтын хэмжээн зарим ушарнуудта үйлэдбэриин ба ажалай бүтээсын талаар хэмжээнүүдые уридлана.

Республикын агропромышленна комплексдохи ба барилгадахи эрхэ байдал урданайхидаа адли орёо зандаа.

Республикын экономическа ба социальна байдал иимэ тоонуудаар харуулагдана гэбэл:

	1989 он: түсэбөөр гү, али тэрээндэ дүтэрхыгөөр тоолоhоор	1989 он: бодотоор	1989 он: 1988 ондо процентээр (сасуулагдаhан сэнгүүдээр)
Промышленностиин продукци, бодото сэнгүүдээр, миллион түхэригөөр	x	2177	105
Арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ (архигүйгөөр), розничэ сэнгүүдээр, миллион түхэригөөр	654	676	110
тэрэ тоодо:			
эдеэ хоолой	273	291	103
эдеэ хоолой бэшэ	381	385	116
Хүдөө ажахын продукци (сасуулагдаhан сэнгүүдээр), миллион түхэригөөр	643	628	95
Ашаглалгада оруулга:			
—гол фонднуудые (сметнэ сэнгээр), миллион түхэригөөр	1773	1199	176
—байрын гэрнүүдые, мянган дүрбэлжэн метр ниитэ талмайн	x	502	102
Капитальна hомололгонууд (сметнэ сэнгээр), миллион түхэригөөр	913	934	104
Ниитын хэрэглэмжын транспортаар ашаа зөөлгэ (эльгээлгэ), миллион тонноор...	...	14	102
Ниитын хэрэглэмжын транспортын пассажирнуудай эрьесэ, миллион пассажиро-километрээр	...	1530	102
Арадай ажахын ашаг олзо, миллион түхэригөөр (11 hарын туршада)	384	431	112
Хүдэлмэришэдэй ба алба хаагшадай тоо, мянган хүнөөр	471	438	99
Арадай ажахыда салин хүлhэнэй фонд, миллион түхэригөөр	1498	1464	106
Хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай hарын дунда зэргын салин хүлhэн, түхэригөөр	284	278	107
Ниитын ажахыда колхознигуудай hарын дунда зэргын ажалай түлөөhэн, түхэригөөр	x	240	104
Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай розничэ эд бараанай эрьесэ, миллион түхэригөөр	1473	1490	110
Хүн зондо түлөөhэтэй туhаламжа үзүүлгэ, миллион түхэригөөр.	144	147	112

үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал, зарим тэды доошолоо (0,2 процентээр), эдеэ хоолhоо ондоо эд бараа худалдажа абалгада гаргашалhан мүнгэнэйнь хэмжээн дээшэлээ (16 процентээр). Колхознигуудай гэр бүлэдэ эдеэ хоолдо гаргашалhан мүнгэн дээшэлээ (5 процентээр), эдеэ хоолhоо ондоо эд бараа худалдажа абалгада гаргашалhан мүнгэнэйнь хэмжээн доошолоо (4 процентээр).

Агропромышленна комплексын промышленна предприятинуудаар эдеэ хоолой гол продуктнуудые үйлэдбэрилхэ түсэбэй дүүргэлтэ иимэ тоонуудаар тодорхойлогдоно:

	1989 ондо үйлэдбэрилэгдөө	Түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)	1989 он 1988 онтой сасуулбал (процентээр)
Мяхан (промышленна аргаар), мянган тонноор	42,1	111	103
Колбасна зүйлнүүд; мянган тонноор	14,2	103	99,1
Загаhанай продукци (консервэнүүдые оруулалсан), мянган тонноор	7,2	98	100,6
Малай тоhон, мянган тонноор	3,0	111	95
Тоhолиг сыр, мянган тонноор	2,0	105	103
Сагаан эдеэн, hүндэ оруулалсан, тоолоходо, мянган тонноор	119,6	102	105
Консервэнүүд, миллион условно баанхаар	49,0	99,2	94
Гурил, мянган тонноор	96,4	106	104
Хилээмэн, хилээмэнэй зүйлнүүд мянган тонноор	97,8	101	95
Кондитерска зүйлнүүд, мянган тонноор	25,3	106	106
Макароной зүйлнүүд, мянган тонноор	7,1	103	104
Унда харяадаг уhан, мянган декалитрээр	1,3	102	89
Минеральна уhан, мянган хахад литрээр	4100	80	108
Архи, архиин зүйлнүүд, мянган декалитрээр	1058	108	136
Пивэ, мянган декалитрээр	801	104	107

Эдеэ хоолhоо ондоо эд бараа үйлэдбэрилхэ түсэб (хүнгэн промышленностиин эд бараангүйгөөр) дүүргэгдэжэ, 1988 онтой сасуулбал, 119 процент ургалта туйлагдаа.

Эдеэ хоолhоо ондоо арадай хэрэглэмжын гол эд бараа үйлэдбэрилгын түсэбэй дүүргэлтэ иимэ тоонуудаар тодорхойлогдоно:

	1989 ондо үйлэдбэрилэгдөө	Түсэб дүүргэлтэ (процентээр)	1989 он 1988 онтой сасуулбал (процентээр).
Ноohон бүдүүд, миллион дүрбэлжэн метрээр	2,4	105	106
Трикотажна зүйлнүүд, миллион хэhэгээр	7,5	99,0	100,8
hээы гутал, мянган паар	203	102	96
Арhан гутал, мянган паар	43	84	81
Оёдомол зүйлнүүд, миллион түхэригөөр	3,5	98	101
Эдеэ хоолhоо ондоо эд бараан (хүнгэн промышленностиин эд бараагүйгөөр), миллион түхэригөөр	174,7	100,3	119
Мебель, миллион түхэригөөр	1,5	103	108
Хубсаhа угаадаг машинанууд, мянган хэhэгээр	222	101	100,5

Эдеэ хоолhоо ондоо эд бараа (хүнгэн промышленностиин эд бараагүйгөөр) эльгээхэ гүрэнэй захилнуудые жэлэй дүнгүүдээр 25 предприяти ба нэгэдэлнүүд (15 процент) дүүргээгүй, тиигэжэ 9,1 миллион түхэригэй эд бараан дутуу үгтөө.

Хүн зондо худалдаха эд бараа үйлэдбэрилхэ түсэбөө 11 предприяти (30 процент), тэрэ тоодо «Бурятфермаш», «Забайкаллес» нэгэдэлнүүд, авиационно, мотоор бүтээлгын заводууд, радиозавод болон бусад даабариа дүүргээгүй.

Хүнгэн промышленностиин продукциин ниитэ хэмжээн 14 процентээр ургаа.

Розничэ эд бараанай эрьесын тогтоогдомол түсэб 101,2 процент дүүргэгдэжэ, түсэбhөө гадуур 17 миллион түхэригэй эд бараан худалдагдаба. Эд бараа худалдаха тогтоогдомол түсэб Зэдын (98,4 процент), Ивалгын (97,8 процент), Хэжэнгын (98,9 процент), Түнхэнэй (99,5 процент) районуудhаа гадна бүхы районууд дүүргэ.

Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай розничэ эрьесын ниитын хэмжээн 1490 миллион түхэригтэ хүрэбэ. 1988 онтой сасуулбал, эд бараанай эрьесэ 136 миллион түхэригөөр гэхэ гү, али 10 процентээр ургаа. Эд бараанай эрьесын 43 процентээр ургалта архи худалдаhанай ашаар туйлагдаба (58 миллион түхэригөөр ургаа гэхэ гү, али энэнь 30 процент болоно).

Архи худалдалга үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал, республикын нэгэ хүндэ абажа тоолобол, (бага хүүгэдые оруулалсан), 53 түхэригэй архи худалдагдаа.

Эдеэ хоолой продуктнуудые, мүн эдеэ хоолhоо ондоо эд бараа (архи худалдалгые оруулангүйгөөр) худалдалга 78 миллион түхэригөөр гэхэ гү, али 6 процентээр ургаа. Мяха болон мяханай продуктнуудые, хубсаhа, дотор хубсаhа, бүдүүд, трикотажна зүйлнүүд, часуудболон арhан гуталнуудые худалдалга 2—5 процентээр, саахар, шаажан ба шэл амhартанууд, мебель, хубсаhа хунар угаадаг машинанууд, телевизорнууд, радиоприемнигууд, автобензин худалдалга 6—10 процентээр, сай, хүнгэн автомобиль —11-18 процентээр, мылэ, юумэ угаадаг зүйлнүүд болон барилгын материалнуудые худалдалга 19—25 процентээр, архи болон магнитофонуудые худалдалга 25 процентээр ургаа.

Холодильнигуудые худалдалга 10 процентээр, загаhан ба загаhанай продуктнуудые—8, кондитерска зүйлнүүд ба хартаабха, велосипед болон мопедүүд—6, алим жэмэс болон цитрусова ургамал—11, мотоцикл ба мотороллернуудые худалдалга 3 процентээр доошолоо. Өөхэ, гурил, хилээмэнэй ба бүүлхын зүйлнүүдые худалдалга 1988 ондо доошолhон хэмжээндээ үлөө.

Олон зүйлэй эд бараанай элбэгжэhэн байбашье, эд хэрэглэгшэдэй дэлгүүр дээрэхи байдал шахардуу зандаа байhаар. Мяхан, колбасна зүйлнүүд, саахар, сай талонгуудаар худалдагдана. Мяханай продуктнуудай кооперативна сэнгүүд гүрэнэй розничэ сэнhээ хоёр дахин үнэтэй. Хүн зонине загаhаар, загаhанай консервэнүүдээр хангалга муу болоо.

Хартаабха, овощ ба алим жэмэсээр хүн зоной эрилтэнүүд хангагдаагүй, эдэнэй шанарынь муу байhаар.

1989 ондо хэрэггүй гэжэ тоологдоод, 3,6 мянган тонно гэхэ гү, али дэлгүүрэй фондын 14 процентнь, 2 мянган тонно овощ гэхэ гү, али 6 процентнь, 0,7 мянган тонно жэмэс гэхэ гү, али дэлгүүрэй фондын 7,3 процентнь хаягдаhан байна.

Гутал, хүүгэдэй колготконууд, гэртэ хэрэглэгдэдэг электротехникэ, телевизор, мебель парфюмерно-косметическэ эд бараан ехэ ээлжээтэйгээр худалдагдана.

Республикын предприятинууд болон организацинууд 68,8 миллион түхэригэй гэхэ гү, али 2,6 миллион түхэригөөр түсэбhөө багаар ой модоной ба барилгын материалнуудые худалдаа.

117 мянган кубометр отологдоhон бэлэн материал, 7,4 мянган кубометр хэрэглэгдэхээр модон худалдаа наймаанда эльгээхэ түсэб дүүргэгдээгүй.

4,9 мянган дүрбэлжэн метр үүдэнэй ба сонхын блогууд, 300 тонно избёосхо, 506 тонно цемент түсэбhөө гадуур барилгада эльгээгдэhэн байна.

Выставкэдэ табигдаhан эд бараанай сэнгүүдые бүридхэлдэ абаhанай үндэhөөр тооложо гаргагдаhан арадай хэрэглэмжын эд бараанай розничэ сэнгэй индекс 1989 ондо, 1988 онтой сасуулбал, 102 процент болоо.

Тус индекс ганса зэргэсүүлэгдэhэн продукциин прейскурантна сэнгэй хубилалтые хараада абадаг бэшэ, шэнэ продукциин сэнгэй мэдэгдэнгүйгөөр нэмэлгые, хэлсээтэ ба саг зуурын сэнгэй нүлөөе, сезондоо хубилжа байдаг сэн болон сэнгэй бии бололгын бусад нүхэсэлнүүдые хараадаа абадаг юм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ, 1988 онтой сасуулбал, колхозой дэлгүүр дээрэхи мяханай сэн 4 процентээр, хартаабхын —1, овощой сэн —2 процентээр нэмээ.

1989 оной туршада республикын хүн зондо 147,4 миллион түхэригэй түлбэритэй хангалга, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта 31,3 миллион түхэригэй хангалга хэгдээ.

1988 онтой сасуулбал, түлбэритэй хангалгын хэмжээн 16,2 миллион түхэригөөр дээшэлээ. Түсэб 102,3 процент дүүргэгдээ. Хүн зонине пассажирска транспортаар (97,5 процент), гэр байрын ажахын (98,5 процент), hургуулиин наhа гүйсөөгүйшүүлэй эмхи зургаануудай (96,4 процент) хангалга, элүүрые хамгаалгын (93,1 процент) санаторно-курортно хангалгын талаар түсэбүүд дүүргэгдээгүй.

Хүн зондо 44,9 миллион түхэригэй ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангагдаа гэхэ гү, али хүн зондо ажаhуудалай хэрэглэмжэдэ юумэ худалдаха түсэб 101,4 процент дүүргэгдээ. Хүдөө нютагуудта хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн 13,7 миллион түхэригтэ хүрэбэ.

Гэхэтэй хамта республикын 11 район түсэбөө дүүргээгүй гэхэ гү, али 1,2 миллион түхэригэй элдэб зүйлэй хангалга дутуу дүүргэгдээ.

БАМ шадар ажаhуудаг хүнүүдтэ 11,7 миллион түхэригэй түлбэритэй хангалга хэгдээ, хойто зүгэй үндэhэн яhатанай ажаhуудаг районуудта 11,2 миллион түхэригэй хангалга хэгдэбэ.

Республикын хүн зондо түлбэритэй хангалгаhаа гадна 22,9 миллион түхэригэй коммунальна хангалга хэгдээ.

Байрын гэрнүүд болон социальна соёлой бусад объектнүүдые барилгада 236,2 миллион түхэриг мүнгэн hомологдоо, энэнь 1988 онойхидо орходоо 6 процентээр дээгүүр болоно. Бүхы дээрээ 502,5 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада оруулагдаа. Бүхы зүйлэй мүнгэ hомололгын ашаар 6,8 мянган болбосон түхэлтэй, мүн болбосон түхэлгүйшье байранууды республикын хүнүүд абаа.

Байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулха талаар жэлэй даабари республика доторнаа дүүргэгдээ. Зүгөөр хэдэ хэдэн предприятинууд болон организацинууд түсэбөө дүүргээгүй. Тэдэнэй дунда Түгнын нүүрhэнэй уурхай (11,08 мянган дүрбэлжэн метр дутуу, энэнь түсэбэй 92 процент), Улаан-Үдэдэхи баригдажа байhан 2-дохи ТЭЦ-тэ (тус бүридөө 4,1 мянган дүрбэлжэн метр, 30 процент), «Бурятавтодор» нэгэдэл (2,5 мянган дүрбэлжэн метр, 55 процент), горгүйсэдкомой УКС (18,1 мянган дүрбэлжэн метр, 27 процент) бии.

Гэр байрын жаса 13,5 миллион дүрбэлжэн метр боложо, тиихэлээрээ нэгэ хүндэ 12,8 дүрбэлжэн метр хүртэнэ; энэнь 1988 онойхидо орходоо 2,4 процентээр ехэ гэшэ. Байрын гэрнүүд дуталдана. 1989 оной эсэстэ Улаан-Үдэ хотын арадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудта байрануудые hайжаруулха ээлжээндэ 14,3 мянган хүн, Северобайкальск хотодо 305 бүлэ, Гусиноозёрскдо 3,1 мянган бүлэ, Бабушкин хотодо 845 бүлэ, Хяагтада 707 бүлэ бэшэгдэнхэй байба.

Улаан-Үдэдэ байраяа hайжаруулха ээлжээндэ байдаг эдэ бүлэнүүдэй 19 процентнь, Гусиноозёрск, Бабушкин хотонуудта —4 процентнь 10 жэлhээ үлүү сагта бүридхэлдэ байдаг юм.

125,5 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байранууд капитальнаар заhабарилагданхай. Республика соомнай 13 мянганhаа үлүү зон муу байрануудтай.

1989 ондо юрэнхы эрдэмэй 4,5 мянган hууритай hургуулинууд, 1,8 мянган hууритай ясли-садуууд, 80 оротой больницанууд, 850 хүнине халаан соо үзэхэ поликлиникэнүүд ашаглалгада оруулагдаа. Эдэ объектнүүдые (поликлиникэhээ бэшэнь) ашаглалгада оруулха талаар жэлэй түсэб дүүргэгдээгүй. 1988 онтой сасуулбал, ясли-садуудые (40 процентээр), больницануудые (56 процентээр), поликлиникэнүүдые (36 процентээр) ашаглалгада оруулга доошолhон байна.

hуралсалай элдэб эмхи зургаануудта 405 мянган гаран хүн hуража гараа. 13,2 мянган хүбүүд, басагад дунда hургуули дүүргээ, тэрэ тоодо 3,3 мянган хүн мэргэжэлтэй болоо.

Дээдэ hургуулинуудта 2,9 мянган мэргэжэлтэд бэлдэгдээ. Тусхай дунда hургуулинуудые 3,8 мянган хүн дүүргээ.

626 библиотекэ, клубай 716 эмхи зургаанууд, 717 киноmүхеэрэлгэнүүд, 17 музей болон филиалнууд, профессиональна 4 театр, Буряадай гүрэнэй филармони хүн зоной дунда соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулна.

Мянган хүн бүридэ библиотекэнүүдэй 8,3 мянган хэhэг номой жаса хүртэнэ. 1989 ондо 670 мянган гаран хүн музейнүүдые хараа, 445 мянган хүн театрнуудта ошоо. 17 миллионhоо үлүү хүн киносеанснуудта ябаhан байна.

Республика дотор 14,5 мянган гэмтэ ябадал гаргагдаа гэхэ гү, али энэнь үнгэрэгшэ 1988 онойхиhоо 34 процентээр ехэ болоно.

Гэмтэ ябадал гаргагшадай 18 процентнь хүшэр хүндэдэ ороно, тэдэнэй 9 процентнь тодоруулагдаагүй.

Дээрэмдэлгэ 1,9 дахин, добтолго 3,4 дахин ургаа. Гүрэнэй ба хубиин зөөри 1,2 мянган дахин хулгайлагдаа, энэнь 1988 онойхиhоо 1,6 дахин ехэ, 3,9 мянган дахин хубиин зөөри хулгайлагдаа, тэрэнэй 30 процентнь байрын гэрнүүд сооhоо хулгайлагдаhан байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ эрхэтэдэй хубиин зөөри хулгайлга 49 процентээр, тэрэ тоодо байрын гэрнүүд сооhоо юумэ хулгайлга 42 процентээр ургаба.

109 хүн зорюута алуулаа, 439 хүн зорюута хүндөөр гэмтээгдээ, 138 дахин хүсөөр эдлэлгэ ба хүсөөрөө эдлэхэ hэдэлгэ гаргагдаа. Эдэнь үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ тус бүридөө 7,39,82 процентээр дээшэлээ.

Гэмтэ ябадал гаргагшадай 4-дэхи хүн бүхэниинь урдань гэмтэ ябадал гаргагшадай (3,3 мянган гэмтэ ябадал), 3-дахи гэмтэ ябадал бүхэниинь hогтуу хүнүүдэй (4,1 мянган), 8-дахи гэмтэ ябадал бүхэниинь хуулиин наhа гүйсөөгүйшүүлэй (1,8 мянган) хабаадалгатайгаар болоhон байна.

Экологическа байдалые hайжаруулха, уhанай, газарай, ойн болон минеральна нөөсэнүүдые ашагтайгаар хэрэглэхэ, амитадай аймагые хамгаалха ба үсхэбэрилхэ талаар хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэнэ.

Хорото бодосуудаар агаар бузарлаха ябадал, 1988 онтой сасуулбал, 22 мянган тонноор хороо, тэрэ тоодо хатуу бодосууд 13 мянган тонноор, газ ба шэнгэн бодосууд —9,7 мянган тоноор хороhон байна. Бүхы хорото бодосуудай 82,2 процентнь тусхай түхеэрэлгэнүүдээр hорогдожо, агаар сэбэр болгогдоhон байна.

Зарим предприятинууд ба организацинууд уhа хамгаалха хуули эбдэhэн байна. Тэрэнэй түлөө 1989 ондо 111 тушаалта нюурнууд захиргаанай харюусалгада хабаадуулагдажа, 7,9 мянган түхэриг яла түлөө, нэгэ хүн уголовно харюусалгада хабаадуулагдаа.

Агаар болон газарай нөөсэнүүдые хамгаалха талаар хуули эбдэhэнэйнгээ түлөө 68 тушаалта нюурнууд захиргаанай харюусалгада хабаадуулагдажа, 1,5 мянган түхэриг мүнгэн яла нэхэгдээ.

Уhанай нөөсэнүүдые хамгаалга ба гамтайгаар хэрэглэхэ талаар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэ 19,5 миллион түхэриг, атмосферын агаар хамгаалгада 6,5 миллион түхэриг мүнгэн үнгэрэгшэ жэлдэ гаргашалагдаа. 1988 онтой жэшэбэл, эдэ гаргашануудынь тус бүридөө 3 процентээр ба 10 дахин ургаа.

Янчукан болон Таксимо станцинуудта БАМ-ай дирекци сэбэрлэлгын томо түхеэрэлгэнүүдые, Тимлюйн цементын заводто уhа сэбэрлээд, дахин хэрэглэхэ системэ ашаглалгада оруулагдаа. Гэхэ зуура, угаабариин уhа сэбэрлэхэ 9 түхеэрэлгэ ашаглалгада оруулха түсэб дүүргэгдээгүй. Сэлэнгын ЦКК-гай хэрэглэhэн уhа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэ, Түгнын шулуун нүүрhэнэй уурхайн, Улаан-Үдэдэхи Сэлэнгын баруун бэедэхи предприятинуудай гаргадаг муухай уhа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүд энэ тоодо оролсоно.

Уhанай нөөсэнүүдые ба атмосферэ агаарые хамгаалгада жэл соо ашаглагдахаар hомологдоhон мүнгэн зөөриин 15,5 миллион түхэригынь гэхэ гү, ли 37 процентнь хэрэглэгдэжэ шадагдабагүй.

СОЦИАЛЬНА ХҮГЖЭЛТЭ

Үнгэрэгшэ жэлэй туршада республикын хүн зоной тоо 10 мянгаар олошоржо, 1990 оной январиин 1-дэ 1051 мянганда хүреэд байна.

Хүнэй түрэлгэ (1000 хүндэ абажа тоолобол) бага боложо үргэлжэлhөөр. 1979 онтой сасуулбал, 4 процентээр хороо.

Хүн зоной наhа баралга (10 мянган хүндэ абажа тоолобол) 1988 оной хэмжээндэ үлөө, харин 1979 онтой сасуулбал, 9,3 процентhээ 8,4 хүрэтэр доошолоо.

Республикын арадай ажахыда 439 мянган хүн ажаллажа байна. Предприятинууд, организацинууд дээрэнь, мүн мэргэжэл олгодог училищинуудта 42 мянган хүдэлмэришэн hуралсажа, хүдэлмэришэд болоо.

Эд бараа үйлэдбэрилдэг ба бусад хангалга хэдэг кооперативуудта (ондоо тээ хүдэлөөд, эндэ уялгануудые дүүргэгшэдыень тоололсоходо) 10 мянган хүн тоологдоно. Тэдэнэр 77 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилөө (хангалга хээ), тэрэ тоодо 8 миллион түхэригэй юумэн хүн зондо худалдагдаа. Тэрэнь бүхы эд бараанай розничэ эрьесын ба түлбэритэй хангалгын 0,5 процент болоно. Хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын албанда кооператорнуудай 10 процент, үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэдэ — 12, барилгын кооперативуудта—28, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудта 1 процент кооператорнууд ажаллажа байнхай.

Хүтэлбэрилгын аппарадта ажалладаг бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй тоо 1988 оной гурбадахи кварталтай сасуулбал, 888 хүнөөр гэхэ гү, али 12 процентээр хороо.

Арадай ажахыдахи хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай hара бүриин салин хүлhэн 1988 ондо 260 түхэриг байгаа hаа, 1989 ондо 278 түхэриг хүрэтэрөө ургаа, колхознигуудай ажалай түлбэри 231 түхэригhөө 240 түхэриг хүрэтэрөө дээшэлээ. Кооперативуудта ажаллагшадай hара бүриин ажалай түлбэри 294 түхэриг болоhон байна.

1989 ондо элүүрые хамгаалгын ба социальна хангалгын албанай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлhэн дээшэлээ. Декабрь hараhаа эхилжэ, дээдэ hургуулинуудай профессорнуудэй ба багшанарай салин хүлhэн нэмээгдээ.

Промышленностиин, барилгын, транспортын, хэлхээ холбооной, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлhэн өөhэдынь олоhон мүнгэ зөөриин ашаар нэмээгдэжэ үргэлжэлүүлэгдээ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, министерствэнүүд ба албан зургаануудай, арадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай, ниитын эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлhэн хүтэлбэрилгын зургаануудта гаргашалагдадаг мүнгэ алмаhанай ашаар нэмээгдэhэн байна.

Хүн зоной мүнгэн, олзо доход үнгэрэгшэ жэлтэй сасуулбал, 179,5 миллион түхэригөөр гэхэ гү, али 9 процентээр дээшэлээ.

Эд бараа худалдан абалгада болон хангалгада гаргашалhан мүнгэнhөө үлүү ехээр мүнгэн олзо доходынь ургаа.

Нөөсэлгын банкын эмхи зургаануудта хүн зоной оруулhан мүнгэн 126 миллион түхэригөөр ургажа, 844,3 миллион түхэригтэ хүрэбэ.

Гэр бүлын бюджет шэнжэлhэнэй ёhоор, хүдэлмэришэн ба алба хаагша бүриин олзо доход 7 процентээр ургажа, hарадаа 172 түхэриг болоо. колхознигуудай 9 процентээр ургажа, 107 түхэригтэ хүрөө.

Эдеэ хоол худалдажа абалгада хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай гаргашалhан мүнгэн

ЭРДЭМ-ТЕХНИКЫН ДЭБЖЭЛТЭ

Республикын промышленностьда шэнэ түхэлэй 406 зүйл ашаглагдажа, үйлэдбэрилэгдэжэ эхилээ. Тэрэ тоодо СССР дотор 7 шэнэ зүйл гаргагдадаг болобо. Иимэ продукциин хэмжээн дэлхэйн дээдэ хэмжээндэ хүрэнэ.

Ямар зүйлнүүд СССР-тэ эгээл түрүүшынхиеэ гаргагдааб гэбэл, «Теплоприбор» заводто шэнэ түхэлэй залан заhадаг түхеэрэлгэнүүд, «Электромашина» заводто табан янзын электродвигатель, «Бурятфермаш» нэгэлдэ бүдүүн тэжээл бутарган жэжэдхэдэг зүйлнүүд болоно.

Машина бүтээлгын комплексдо продукци шэнэдхэлгэ 15,8 процентдэ хүрөө, энэнь түсэбэйхиhөө 1,2 пунктаар дээшээ юм.

Предприятинуудта базова түрүү технологинууд нэбтэрүүлэгдэнэ: нарин сэмбын комбинадта олон үнгэтэ приборнуудтай станогуудта 1,8 миллион дүрбэлжэн метр ноohон бүд нэхэгдээ, хилээмэнэй заводуудта 9 мянган тонно хилээмэ, бүүлхын зүйлнүүд шанар hайжаруулха зүйлнүүдые хэрэглэн гаргагдаа; холимог тэжээлэй заводто 0,13 миллион тонно тэжээл үйлэдбэрилхэдэ, бүридэлдэнь орохо зүйлнүүд автомат аргаар хубаарилагдаhан байна; республиканска типографида фотонабор дүрэ зураг ба үзэг бүридхэн хэблэдэг техникэ хэрэглэhэнэй ашаар 0,3 мянган хуудаhанай мэдээсэл буулгагдаа, уридлан офсетнэ аргаар шэрэ будагаар шэрдэгдэhэн саарhан дээрэ 2,4 миллион зүйл хэгдээ; «Бурятводмелиорация» нэгэдэлэй уhалууриин системын управлени уhалууриин сеть ба уhа дамжуулдаг түхеэрэлгэнүүдые бэлэдхэхэдээ, хоёр талаhаа жэбэрдээгүй булад соргонуудые хэрэглээ. «Бурятавтотранс» нэгэдэлэй предприятинууд контейнернүүдтэ ба багсалhан янзаар 612 мянган тонно ашаа зөөhэн байна.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

1989 оной туршада продукци эльгээхэ талаар хэлсээтэ уялганууд 98,2 процент дүүргэгдээ. 1988 ондо энэ тоо 98,9 процент байhан юм. Предприятии ба нэгэдэлнүүдэй 16 процент (1988 ондо 18 процент байгаа) хэлсээнэй журам хазагайруулаа.

Промышленна продукци үйлэдбэрилгэ 5,1 процентээр дээшэлээ. Ажалай бүтээсын ургалта 6,7 процентдэ хүрөө. Продукциин бүхы ургалта хүдэлмэришэдэй тоогой үсөөрhэнэй удаа, ажалай бүтээсын дээшэлhэнэй ашаар туйлагдаба. Сэбэр олзо дээшэлээ, республика до-

СОЮЗНА МЭДЭЛЭЙ ПРОМЫШЛЕН...	Продукци эльгээхэ талаар хэлсээтэ уялгануудые дүүргэлтэ
Үйлэдбэриин «Бурятэнерго» нэгэдэл	x
Холбоолжоной шулуун нүүрhэнэй уурхай	100,0
Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат	100,0
«Электромашина» завод	100,0
«Теплоприбор» завод	100,0
«Бурятфермаш» нэгэдэл	100,0
Селенгинскын целлюлозо-картонно комбинат	100,0
«Забайкаллес» нэгэдэл	91
Тимлюйн цементнэ завод	100,0
Тимлюйн асбоцементнэ хэрэгсэлнүүдэй завод	100
Локомотив-вагон заhабарилгын завод	98
«Буржелезобетон» нэгэдэл	100,0
Хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй завод	100,0
РЕСПУБЛИКАНСКА МЭДЭЛЭЙ ПРОМЫШ... ТИНУУД	
Шэлэй завод	100,0
Нарин сэмбын комбинат	100,0
Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаhанай фабрика	100,0
«Байкалрыбпром» нэгэдэл	100,0
«Бурятхлебопродукты» нэгэдэл	100,0
Хэблэлэй полиграфиин ба номой худалдаа наймаанай хэрэгүүдээр гүрэнэй комитет	100,0
Ой модоной ажахын нэгэдэл	100,0
Агропромышленна холбоон	99,4
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй промышленность	99,0
Нютагай промышленностиин министерство	100,0
Ой модоной түлишын нэгэдэл	100,0
«Бурятхлебпром» нэгэдэл	100,0
«Бурятстройматериалы» нэгэдэл	86

Үнгэтэ ба хара металлурги, шулуун нүүрhэнэй промышленность, түмэр бүйлуулга, модо бэлэдхэлгэ, оёдолой, текстильнэ, гурил-хүрпээгэй ба холимог тэжээлэй промышленность — эдэ hалбаринууд уридлан хүгжөө.

Хүдөөгэй иимэ районууд онсолбол, Захаминай, Яруунын, Зэдын, Мухар-Шэбэрэй, Хойто-Байгалай, Ивалгын, Тарбагатайн районууд хэлсээтэ уялгануудаа бэелүүлбэ.

Улаан-Үдэ, Гусиноозерск, Северобайкальск хотонуудай пред-

ПРОДУКЦИИН ГОЛ ШУХАГ ЗҮЙЛНҮ... ГЭ ИИМЭ БАЙБА:

Электрын элшэ хүсэн, миллиард киловатт-часаар	
Шулуун нүүрhэн, миллион тонноор	
Переменнэ тоогой электродвигательнүүд, мянган хэhэгээр	
Приборнууд, автоматизациин зүйлнүүд, тэдээндэ запчастьнууд, миллион түхэригөөр	
Мал ажалай ба тэжээл үйлэдбэрилгын машинанууд, миллион түхэригөөр	
Тэжээл бутарган жэжэдхэдэг түхеэрэлгэнүүд, мянган хэhэгээр	
Барилгын түмэр хэрэгсэлнүүд, мянган тонноор	
Тракторай прицепүүд, мянган хэhэгээр	
Хэрэглэмжэдэ ородог модон (колхозуудай модо бэлэдхэлгүйгөөр) миллион плотно кубическа метрээр	
Хюрөөдэмэл материалнууд, миллион кубическа метрээр	
Зомгоолоор хэгдэhэн хабтагайнууд, мянган условно кубическа метрээр	
Целлюлозо, мянган тонноор	
Картон, мянган тонноор	
Барилгын хирпиисэ, миллион условно хирпиисээр	
Цемент, мянган тонноор	
Хабсаргагдамал түмэр-бетон хэрэгсэлнүүд ба детальнууд, мянган кубометрээр	
Асбоцементнэ хабтагайнууд (шифер), миллион условно хабтагайгаар	
Сонхын шэл, миллион дүрбэлжэн метрээр	

279 мянган тонно боро шулуун нүүрhэн, 11 электродвигатель, 22,1 мянган тонно цемент, 2,3 мянган кубометр хабсаргагдамал түмэр бетон хэрэгсэлнүүд, 4,9 миллион асбоцементнэ условно хабтагай, 699 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл түсэбhөө гадуур үйлэдбэрилэн гаргагдаа.

Приборнуудые, автоматизациин зүйлнүүдые, тэдээндэ запчастьнуудые, мал ажалай ба тэжээл үйлэдбэрилгын машинануудые, тракторна прицепүүдые, түхэреэн модо, хюрөөдэмэл материал, барилгын хирпиисэ гаргаха талаар даабаринууд дүүргэгдээгүй.

676,3 миллион түхэригэй (архиин сэнгүйгөөр) арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараан гаргагдаа. 1988 онойхидо орходоо

Статистикын Буряадай республиканска управ...

Арадай кандидадууд

...ТО, ХҮДӨӨГЭЙ ...БОО ҮРГЭДХЭХЭ

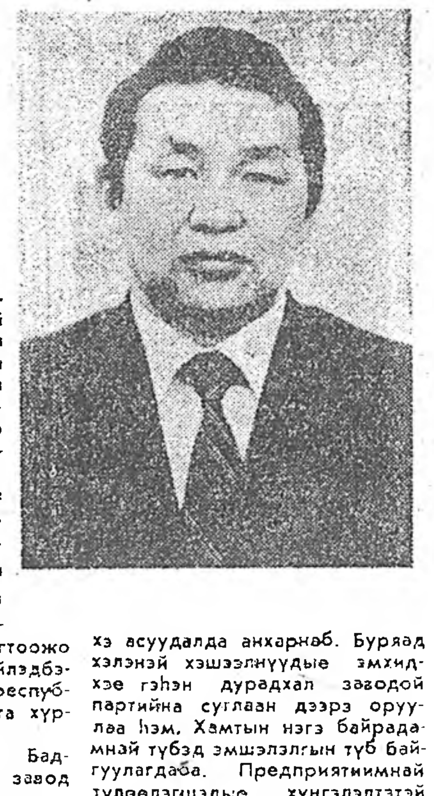

водтоо бүтээжэ үгэдэг, мэдэсэ, шадабари ехэтэй мэргэжэлтэдые тиишэнь эльгээдэг болообди. Элдэб оньһон зүйлнүүдые хабсаргажа, оньһожоруулха тухай зүбшэл, заабари үгэдэг юм. Хото хүдөө хоёрой хоорондо шэнэ ёһоной харилсаа байгуулха тухай пункт һунгуулиин урда тээхи программа соогоо оруулаанхайб.

АСУУДАЛ: Уулзалгануудай үедэ шэнэ һанал, бодол түрөө ёһотой. Хөөрэжэ үгыт.

ХАРЮУ: Үнэхөөрөөшье, уулзалгануудай һүүлээр программаяа бури тодорхой болгохо, баримтаар баталха хэдэгтэй гэжэ ойлгооб. Хүнүүдэй һуудал байдалда, эрилтэ хэрэглэмжэдэ депутадай һанаа зүрхэн зорюулагдаха ёһотой. Хүдөөгөөр ябахада, голхорхо юумэн олон. Хамтын байра, хүүгэдэй саад соо, заримдаа хүн зоной гэрнүүд соо хүйтэн байна. Иимэ бодол түрөө: багаханууд, дунда зэргын хүсэтэй котелнүүдые заводто бүтээн гаргаа һаа, ямар бэ... Эдэ котелнууд халуун, хүйтэнэй нэгэ жэгдэ гуримшуулха автоматикаар хангагдаһан байха зэргэтэй. Юрын пеэшэндэ орходоо, иимэ котелнуудта 7 дахин бага түлишэ хэрэгтэй. Гадна агаар бузарлахагүй.

АСУУДАЛ: Заводой коллективэй эгээл түрүүшын зорилгонуудые дурдыт.

ХАРЮУ: Предприятияа улам саашань хүгжөөхын тула ажахын гүйсэд тоосоондо орожо, сэбэр олзо абадаг болонхойбди. Баригдажа байһан шэнэ цехүүдэй ашаглалгада оруулагдабал, үйлэдбэримнай улам үргэдхэгдэхэ... Заводой хүдэлмэришэдтэ 180 квартиратай гэрэй барилга эхилэгдэхэ юм.

АСУУДАЛ: Заводой һэльбэн шэнэдхэгдэбэл, республикын ажахын тоосоо нэбтэрүүлгэдэ хэды нүлөөтэй, ашатай байхаб?

ХАРЮУ: Арсаангүй ашатай байха. Заводоймнай шэнэ цехүүдэй, онсолбол механическа, хабсаралгын, түмэр шудхалгын цехүүдэй түрүүлэн ашаглалгада оруулагдахада, республикын барилгануудта тон хэрэгтэй сантехническэ түхеэрэлгэнүүдые бүтээхэ аргатай болохобди. Мүнөө гаргадаг приборно продукцимнай ехэнхинь барилгын үйлэдбэридэ хэрэглэгдэнэ. Иимэ зүйлнүүдээр республикые бухыдэнь хангахаһаа гадна ондоо регионуудтай кооперациин харилсаа тогтоохо арга бии. Тиин республикадамнай үгы эд бараагаар андалдахада, аятай һэн. Шэнэ цехүүдтэ сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд тодхогдохо, байгаалида ямаршье хохидол үзүүлэгдэхэгүй.

Хитад, Монгол, Вьетнам оронуудтай хамтын үйлэдбэриин, худалдаа наймаанай талаар харилсаануудые завод тогтоожо байнхай. Иимэ аргаар үйлэдбэрилэгдэһэн эд бараан республикадамнай ажаһуугшадта хүртэхэ ха юм.

АСУУДАЛ: Владимир Бадмаевич, үнгэрһэн жэлдэ завод экономическа бүхы дүнгүүдээрээ урагшатай гараа. 23 миллион түхэригһөө үлүүтэй продукци хэрэглэгшэдтэ эльгээгдэбэ. Һүүлэй 10 жэлэй хугасаада танай ударидалга доро заводой коллективтэ социально-экономическа ямар хубилалтанууд болооб?

ХАРЮУ: Һайн юумэмнай, амжалтанууднай бүхы коллективэй абьяас ажалай үрэ ха юм. Миниишье хубита эндэ бии. Богонёор хэлэбэл:

— хүдэлмэришэдэй дүрбэнэй нэгэ хуби гэхэ гү, али 330 айл бүлэ гэр байраяа һайжаруулаа, залуушуулда хоёр томо хамтын байра, МЖК-гай талаар квартиранууд үгтөө.

— 1989 онһоо завод сэбэр олзотой байһанай ашаар эхэнүүдтэ үхибүүнэйнь гурба наһатай болотор һарын 50 түхэригэй түлөөһэтэй амаралта үгөө.

— станочнигуудай ээлжээтэ амаралта табан үдэрөөр нэмээгдээ;

— заводой пенсионернүүдтэ 10 мянган түхэриг нэмэлтэ тэдхэмжэ үзүүлэгдээ.

АСУУДАЛ: Үшөө ямар амин шухала асуудалнууд һанаатна зобооно гээшэб?

ХАРЮУ: Хохидолдо ороһон оршон байгаалияа хамгаалха, ой модо отололгые гуримшуулха шухала. Байгал нуурайнгаа, агаар, уһанай эриг сэбэр байхын түлөө тэмсэхэ гээшэ эрхэтэн хүн бүхэнэй, илангаяа депутадай нангин уялга мүн.

Түрэл буряад хэлээс һэргээхэ асуудалда анхарнаб. Буряад хэлэнэй хэшээлнүүдые эмхидхэе гэһэн дурадхал заводой партийна суглаан дээрэ оруулаа һэм. Хамтын нэгэ байрадамнай түбэд эмшэлэлгын түб байгуулагдаба. Предприятиимнай түлөөлэгшэдые хүнгэлэлтэтэй түлөөһөөр эмшэлхэ юм. Хэр үгһөө үгсаатан зонноймнай эрхилдэг байһан агнуури, арһа элдэхэ, сагаан эдеэнэй зүйл бэлдэн буйлуулга гэхэ мэтые һэргээбэл, одоо сэнтэй гэжэ һананаб. Агнууриһаа олдоһон олзын зарим хубиинь нютагай Советэй бюджедтэ үлөөхэ хэрэгтэй.

АВТОРҺАА: Энэ багахан хөөрэлдөөн соо В. Б. Нимаев урдаа хараалһан бүхы зорилгонуудаа, хэһэн ажалаа бүхыдэнь хөөрэжэ шадаагүйнь ойлгосотой. Гэбэшье ниитын ажабайдалда тон шударгы, олоной түлөө оролдожо ябаха гэһэн табисууртай хүнтэй танилсаһанаа, хүндэтэ уншагшад, мэдэрээ ёһотойт. Арадай депутат тон хүндэтэйшье, хүнгэн бэшэшье уялга бэе дээрээ даажа абадаг гээшэ. Ушар иимэһээ, февралиин 2-то «Рассвет» гэһэн соёлой Ордондо һунгагшадтай уулзахадаа, В. Б. Нимаев иигэжэ тэмдэглэһэн һэн: «Хэрбээ депутадаар һунгагдаад, энэ үүргэеэ дүүргэхэдэм сагай дутапдабал, директорэй албан тушаалһаа арсажашье болохоб».

Хүндэтэ һунгагшад! Владимир Бадмаевич Нимаевай түлөө мартын 4-нэй үдэр дуугаа үгөө һаа, хубилган шэнэдхэлгын хэрэгтэ өөрсэ янзаар өөрынгөө хубита оруулааб гэжэ бодожо ябахат гэжэ найдуулнаб.

Б. АРТУГАЕВ,
«Теплоприбор» заводой агитколлективэй хүтэлбэрилэгшэ.

ДУУГАА ҮГЭХЫЕТНАЙ УРЯАЛНАБ

Һуралсалайнгаа жэлнүүдтэ оролдосотой мэдэсэ ехэтэй, һайн һурадаг студентка гэжэ тоологдодог байһан юм. Эрхимээр дээдэ һургуули 1981 ондо дүүргээд, ород хэлэ бэшэгэй багша гэһэн мэргэжэл абажа, Дээдэ-Үшөөтэйн дунда һургуулида директорэй орлогшоор, завучаар хүдэлжэ эхилээ. Түрүүшын жэлһээ эхилжэ, ажалдаа тон ехэ дуратай, урагшаа эрмэлзэлтэй, үхибүүдэй һанал бодол һайнаар мэдэхэ, бэлиг шадабари ехэтэй багша гэжэ бэеэ харуулаа.

Сахияева Дулма-Цырен Ишидоржиевнагай кандидатурые манай Зэдын аймагай залуушуул булта дэмжэһэн байна. Юундэб гэхэдэ, үнэн сэхэ зантай, урагшаа һанаатай, зориг ехэтэй залуушуул гүрэнэй хүтэлбэрилгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаха ёһотой гэжэ залуу нүхэднай ойлгоод байна ха юм. Залуушуул тухай бодомжолхо, шиидхэхэ асуудалнууд үшөөл олон. Залуу бүлэнүүдые анхаржа, тэдэнэй гэр байраар, хэрэгтэй зүйлнүүдээр хангаха шухала гэһэн бодолнууд Дулма-Цыренэй программа соо бии.

Дулма-Цырен Ишидоржиевна класһаа гадуур хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг. Олон жэлэй турша соо үхибүүдые соёлдо, эрдэм номдо дуратайгаар хүмүүжүүлнэ. 1988-89 оной һуралсалай жэлдэ «Эрхим хүтэлбэрилэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө. Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагданхай.

Ажалаа һайнаар ябуулхынгаа хажуугаар хани нүхэртэеэ хоёр үхибүүдые хүмүүжүүлнэ. Өөрөө эхэ һэн тула, ямар аргаар эхэнэрнүүдэй элүүр энхые сахиха, ажабайдалыень һайжаруулха тухайда бэһал программа сооһь хэлэгдэнхэй.

Хүнэй түлөө һанаагаа зободог, хүн бүгэдэндэ һайниие хүргэхэ гэһэн эрмэлзэлтэй энэ багша хадаа урин налгай зантай, энэрхы сэбэр сэдьхэлтэй хүн юм гэжэ сүг хүдэлдэг багшанарынь хэлэдэг. Мүнөө депутадта кандидат болоод байхадань, удаан жэл соо зааһан багшань иигэжэ намда хэлээ һэн: «Дулма бури һургуулида һуража байхадаа дорюун юм һэн. Хэшээл бүхэндэ өөрынгөө шадабариие һайнаар харуулдаг һэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай 35 жэлэй ойдо зорюулжо, һайн гэгшын найруулга Константин Самбуевич Доржиев тухай бэшэжэ, манай ниислэл хото Москва ошоһон юм. Тэндэ Останкино байшанһаа дамжуулгада хабаадалсаһан байна».

Багша бүхэн хүмүүжүүлһэн үхибүүдэйнгээ амжалтануудта баясажа һуудаг ха юм даа.

Дулма-Цырен Ишидоржиевнее 1989 оной декабриин 15-да аймагаймнай залуушуул һунгуулиин Инзагатын 84-дэхи округоор депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн байна.

Сахияева Дулма-Цырен Ишидоржиевнагай намтартай танилсуулаад байхадаа, залуушуулай дундаһаа дэбжүүлэгдэһэн гансахан эхэнэр, багша Цырен-Дулма Ишидоржиевнагай политическэ платформотой һайнаар танилсахыетнай, һунгалтын үдэр дуугаа үгэхыетнай уряалха байнаб.

Ц. ЦЫБЕНОВА,
Дээдэ-Үшөөтэйн дунда һургуулиин һуралсалай талые даагша.

...Н ҮНЭТЫЕ БАГСААГША

сэд мэдэһэн байна. Эхэнь һаалишанаар, эсэгэнь хонишоноор хүдэлдэг һэн. Валя басаган гэртэхиндээ туһалжа һургуулиин амаралтануудаа үнгэргэдэг бэлэй. Арбан долоотойһоо һаалишанаар хүдэлжэ эхилһэн байна. 1982 ондо Коммунис партиин гэшүүн болобо. Нютагаархиниинь Валентина Владимировнае хүндэлдэг, ухаансар, бэрхэ, бэлиг шадабариинь, даруу номгон абари зангыень сэгнэдэг юм. Эдэнэр В. В. Цыдыповае сельсоведэй депутадаар хэдэн дахин һунгаһан байха. Тэрэ хүн зоной захяануудые дууһан дүүргэхые оролдодог.

Нүхэрынь — Виктор Иванович хонишон юм. Энэ бүлэ хоёр үхибүүдые хүмүүжүүлнэ.

Түс округһоо депутадай мандат абахын тула В. В. Цыдыповатай хамта найман кандидат тэмсэнэ. Һунгалтын урда тээхи программа соогоо һаалишан Валентина Владимировна Цыдыпова хүн зонине эдеэ хоолоор гүйсэд хангалгые юунһээшье үлүү, эгээл шухала асуудал гээд зүб тоолоно. Энээнэй түлөө тэрэ ажахын тоосооной гурим, арендын элдэб янзанууды ба бусад түрүү онол аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлжэ хүдөөгэй ажалшадые газарайнгаа бодото эзэд болгохо хэрэгтэй гээд мэдүүлнэ. Кандидадай платформо соо мүн лэ байгаали, Байгалда шудхадаг Сэлэнгэ мүрэнэй арюун сэбэрые хамгаалга ехэхэн һуури эзэлдэг байха юм.

Юрын хүдөөгэй ажалшан Валентина Владимировнагай арад зоной этигэл найдабари харюулха байһанда үнэн зүрхэнһөө этигэнэбди. Тэрэнэй түлөө дуугаа үгыт.

И. ГОМБОИН.

...ДААНХАЙ БАЙДАЛТАЙ БОЛОБО

Эдэ жэлнүүдтэ түс университет бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ математикын, психологиин, физиологиин эрдэмэй һургуулинуудай хүгжэлтэдэ туһа нэмэри хэһэн байна. Эндэ арбаад мянган мэргэжэлтэд бэлэдхэл гараа. Совет, мүн тэрэшэлэн США-гай, Швейцариин, Италиин, Франциин, ГДР-эй, Чехословакиин дээдэ һургуулинуудтай үргэн холбоо барисаан тогтоогдонхой.

Үни удаан жэлнүүдтэ университедтэ ухаан бодолой ба зохёохы арга боломжонууд дүүрэн бэшээр хэрэглэгдэдэг байһан. Теори ба бодото байдал хоорондоо таһалданги, түсэбүүд һайса бодожо үзэгдэнгүй табигдадаг, бусадай үмэнэ тоосодог, ехэ харюусалгагүйгөөр хүдэлдэг байһан.

Энэ үйлэ хэрэгэй республикада шухала байһыень трибунада гараһан багшанарай, студентнүүдэй, айлшадай хэлэһэн үгэнүүд гэршэлээ.

(ТАСС).

Гэмтэ ябадалнуудтай бүгэдөөрөө тэмсэе!

ХҮСЭ ШАДАЛАА ЭЛСҮҮЛЭН НЭГЭДҮҮЛХЭ

Гэмтэ ябадалнуудтай тэмсэлдэ манай орон соо һүүлэй үедэ айхабтар ехэ анхарал хандуулагдадаг болонхой. Тиигэнгүй байхын аргашьегүй юм. Юуб гэхэдэ, урдань үзэгдөөгүй ехээр гэмтэ ябадалнууд дэлгэржэ, олошоржо, эмхидхэгдэмэл, үндэр мэргэжэлэй хэлбэритэй боложо, совет зоной нэрэ хүндые хамгаалха, ойроо хүртэшэгүй байлгыень хангаха гээшэ гүрэн түрын шухала зорилгонуудай нэгэн болобо бшуу. Тиимэһээ СССР-эй Арадай депутадуудай II съездын үзэмжэдэ гэмтэ ябадалнуудтай тэмсэл улам үргэдхэхэ тухай асуудалай табигдаһаниинь хэндэшье ойлгосотой гээд һанагдана.

Манай республика соо бэһал энэ талаар шахардуу байдал тогтонхой. Тиимэһээ партийна, совет, хуули сахилгын зургаанууд энэ асуудалда онсо анхарал хандуулна гээшэ. Һая Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын коллегиин, гэмтэ ябадалнуудтай тэмсэхэ Саг үргэлжын республиканска комитедэй хамтын заседани боложо, «Гэмтэ ябадалнуудтай тэмсэхэ талаар абтаха хойшолуулашагүй хэмжээнүүд тухай» асуудал хаража үзэбэ.

Мүнөө республика дотор гэмтэ ябадалнууд, бүхы дээрээ нёдондонойхидо орходоо, 33,6 процентээр үргөөд байна. Тэрэ тоодо илангаяа аюултайнуудынь 66, уголовно бэдэрэлгын албанай талаар 48,2 процентээр олошороо. Гадна гэмтэ ябадалнуудай 34,3 процентыень урдань сүүдлүүлэгдэһэн, 43 процентыень һогтуу зон гаргана. Гэмтэ 6 ябадал бүхэнэй нэгыень бүлэгүүд боложо хамтарһан зон гаргадаг байха юм гээд түс заседани дээрэ элидхэл хэһэн республикын дотоодын хэрэгүүдэй министр **С. Ф. Иванов** мэдээсэһэн байна.

Энээнһээ гадна олоной ябадаг газарнуудта ушардаг гэмтэ ябадалнууд 67,6, харин үйлсэнүүдтэ — 73 процентээр 1989 ондо үргөө. Түнхэнэй, Ахын, Хэжэнгын районуудһаа бэшэ тээ гэмтэ ябадалнууд олошороо гээд хэлэхэ шухала. 625 хотонуудай, һуурин, тосхонуудай, посёлогуудай 128-дал нэгэшье гэмтэ ябадал болоогүй гээд министр мэдээсэһэн байха юм.

Архидалгатай, алкоголизмтай, наркомани болон токсикоманитай тэмсэлэй һуладаһаниинь мүнөө элеэр мэдэрэгдэнэ. 1989 оной турша соо 16.300 гаран хүн, тэдэнэрэй 2845-ниинь хоёрдохиёо тэлэрүүлгын газарта асарагдаа. 24.800 хүн олоной ябадаг газарта һогтуугаар ябаһанайнгаа түлөө яла түлэхэ болобошье, 82,2 процентнь лэ тэрэнээ түлэжэ гараа. Үшөө тиихэдэ 470 хүн наркологическа диспансертэ бүридхэлдэ абтанхай гээд мартажа болохогүй.

Энээнһээ гадна урдань сүүдлэгдэһэн 10 мянгаад, захиргаанай хиналта доро байһан 2900, илангаяа аюултай гэмтэ ябадал гаргагшад гээд тоологдоһон 290, оройдоо хүдэлдэггүй 2314 хүн, ниитэдэ туһатай ажалһаа хулжадаг 40 мянгаад хүн бии юм. Эдэнэрэй дунда гэмтэ ябадал гаргахаар бэлэн зон олон ааб даа.

Хуулиин нэһэ гүйсөөгүйшүүлэй дунда гэмтэ ябадал гаргалга бэһал үргэнэ гэхэдэ, һанаан зобоно аабза? 1988 ондо 1521 гэмтэ ябадал гаргагдаһан һаа, 1989 ондо 1789 болоо. Тэрэ тоодо 1988 ондо техническэ мэргэжэлэй училищинуудай һурагшад 472, юрэнхы эрдэмэй һургуулиинхид 426, харин 1989 ондо туд тудтаа 554, 525 гэмтэ ябадал гаргаһан байха дм.

Хубиин болон хамтын зөөри хулууха ябадалнууд эгээл ехээр үргэнэ. 1988 онтой сасуулхада, 73 процентээр хулгайнуудай тоо үргөөд байна гээшэ. Мүнөө 2045 ехэ, бага хулгай хэгшэд тодоруулагдаа бшуу. Гадна кооперацида болон хубиин ажал ябуулга эрхилэлгэдэ гэмтэ ябадалнууд олошорно. 1989 ондо эндэ 44 гэмтэ ябадал үзэгдөөд, 43,6 мянган түхэриг үбэршэлэгдөө гээд тодоруулагдаа. Мүнөө оройдоо 23 мянган түхэригынь гүрэндэ бусаагдаа.

Автомототранспорт хулуулга, хонжоо, наймаа хэлгэ, архи нэрэлгэ, наркотическа бодосуудые худалдалга, харгы дээрэ усал аюулнуудай бололго, түймэрнүүдэй соробхилолго мүн лэ олошорно гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, харгы дээрэ болоһон аюул усалһаа 300 гаран хүн наһа бараа, 1700 гаран хүн шархатаа, гэмэлтээ, түймэрнүүдһээ боложо, 3 миллион гаран түхэригэй гарза үзүүлэгдээ, үлтэнэгэй үргадаг газарнуудые усадхаха талаар ёһоор юумэнэй хэгдээгүйһөө боложо, Ураалай шэлэһээ эхилээд, Алас-Дурна зүг хүрэтэрхи зониие наркотическа бодосуудаар хангадаг газар манай Буряад орон болоод байна бшуу.

Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын политическэ таһагай начальник **В. К. Переволов** нэмэлтэ элидхэл хэхэдээ, кадрнуудтай ябуулагдадаг хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулба. Жэшээлхэдэ, 1989 оной турша соо 2634 хүн (милициин бүхы штадай 59 процентнь) урмашуулагдаһан, 358 коммунистнууд, тэрэ тоодо 105 хүтэлбэрилэгшэд партийна нээмэл суглаануудай дээрэ ажал тухайгаа тоосоһон байха юм. Гадна кадрнуудтай ябуулагдадаг хүдэлмэри һайжаруулха талаар хэмжээнүүдэй абтаһанай ашаар милицидэ алба хэһэн түрүүшынгээ жэлдэ элдэб шалтагаанаар зоной ажалһаа гаража ошолгонь, 1988 онойхидо орходоо, 7 процентээр үсөөрһэн байна.

Тиигэбэ ябабашье кадрнуудтай ябуулагдадаг хүдэлмэридэ горитой дутуу дунданууд ушарна. Онсолходо, 1989 ондо 12 хүн партиһаа гаргагдаа, иигэжэ бултанай дунда партиин гэшүүдэй тоо 24 процент болотороо үсөөрөө, аяар 75 офицер милициһээ гаража ошоо, аттестациин дүнгөөр 204 хүн тушаалдаа тааранагүй гээд тоологдоо, 224 хүн дахинаа аттестаци гараха болоо, 176 хүн муу характеристикэтэйгээр милициһээ үлдүүлээ, 830 хүн элдэб хэһээлтэ абаа, кадрнуудай дутагдал 1988 ондо 3,4 процент байһанаа, 1989 ондо 4,7 процент болотороо үргөө. Эдэ бүгэдэһөө гадна милициин хүдэлмэрилэгшэд гэмтэ ябадалнуудыешье гаргаһан байха юм. Тиимэһээ энэ талаар дотоодын хэрэгүүдэй зургаануудай политоргануудай ябуулха хүдэлмэри захагүй ехэ гээд һанагдана.

Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын гэмтэ ябадалнуудые һэргылэмжын управлениин начальник **П. Б. Гармаев** үгэ абахадаа, мүнөө болотор гэмтэ ябадалнуудай шалтагаануудтай бэшэ, харин үзэгдөөд байһан гэмтэ ябадалнуудтай тэмсэдэг байгаабди гэжэ нэн түрүүлэн онсолон зааба.

11.160 архиншад, гэр бүлэдөө ходо шууяжа байдаг 4191 хүн, ажал хэдэггүй олон зон, харууһа муутай үхибүүд мүнөө бүридхэлдэ абтаад байна. Эдэнэр айхабтараар олошоржо байһан хулгайнуудые хэнэ, үйлсэдэ, олоной ябадаг газарта муу муухай ааша гаргана. Тиимэһээ арадай дружинануудай хүдэлмэри һайжаруулаагүй һаа, хүдэлмэришэдэй, студентнэрэй дайшалхы отрядуудые олоор бии болгоогүй һаа, эндэ мүртэй һайн дүнгүүдые түйлэжэ шадахагүй байнабди гээд П. Б. Гармаев тон зүб тэмдэглэнэ.

Үхибүүдэй дунда гэмтэ ябадалнуудые гаргагшадай тоогой олошоржо байһаниинь манай һанаа зобоохол ёһоороо зобооно гээд арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Советдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо **М. Г. Семёнов** хэлэбэ. Гансал юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта 46 мянган үхибүүд һурана. Тиин гэһээнь эдэнэрэй сүлөө сагаа үнгэргэхэдэнь туһалха юун манай ниислэл хотодо бии гээшэб гээд харахада, нэгэшье һайн спортивна бааза, мүнөө сагай эрилтэдэ бодото дээрээ харюусама хүүгэдэй клубууд, салонууд үгы юм. Тиимэһээ тэдэнэр видеосалонуудта ошожо, хэрээгы шэрүүн, һарьһан зальхай ябадал харуулһан кино хараха баатай болоно. Тиигэжэ үнэн сэхэ бэшэ хүнүүд баяжана. Энээндэ хаалта табихын тулада телевидениидэ гурбадахи программа бии болгожо, тэдээгээр видеофильмүүдые харуулдаг болохо талаар ажал ябуулагдана. 70 түхэригөөр телевизортээ түсхай түхеэрэлгэ тодхоолгоод, һарын 5 түхэриг түлэжэ, видеофильмүүдые харадаг болохо аргатай гээд М. Г. Семёнов мэдээсэбэ.

КПСС-эй Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь, гэмтэ ябадалнуудтай тэмсэхэ Сагзуурын республиканска комитедэй гэшүүн **И. А. Антакшинова** хэдэн дурадхалнуудые оруулба. Жэшээлхэдэ, залуу милиционернүүдэй байха хамтын байра барижа шадахагүй зон гээшэ гүбди гээд асууһаниинь зүйтэй хаш. Гадна предприятинуудай үгэһэн мүнгөөр компьютернүүдые, дисплейнүүдые болон бусад техникэ милицидэ абажа үгэхэ, МВД-гэй дэргэдэ социологическа шэнжэлэлгэнүүдэй таһаг нээхэ шухала гээд үгэ хэлэгшэ онсолоо.

Гэмтэ ябадалнуудай олошорходо, хулгайнууд ехэ нүлөө үзүүлнэ. Мүнөө 2723 хулгайшан сүлөөдэ ябана. Эдэнэр хадаа милициин бүридхэлдэ абтаһан, хараадань ороһон зон гээшэ. Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын уголовно бэдэрэлгын управлениин начальник **В. Ц. Будаев** иигэжэ мэдүүлээд, 1989 ондо элирүүлэгдэһэн хулгайшадай 1215-ниинь (44,6 процентнь) олониитын үзэмжэдэ дамжуулагдаа, 873-дань (30,2 процентнь) хабаатайгаар уголовно хэрэг эхилэгдээгүй, гансал 527-ниинь зэмээ амасажа, түрмэдэ һуугаа гээд онсолон зааба. Тиимэһээ хулгайшадтай тэмсэхэ түсхай подразделени бии болгохо хэрэгтэй гээд В. Ц. Будаев дурадхаа.

Арадай депутадуудай Сэлэнгын районой Советдэй гүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай начальник **В. И. Молоков** манай хуулинуудые мүнөө сагай эрилтэнүүдтэ харюусама болгохо шухала гээд онсолон тэмдэглэбэ. Харин мүнөө 5 хулгайшанай дүрбэниинь сүлөөдэ ябана, нэгэ хэрэг мүрдэлгэдэ оройдоо 3,7 үдэр хүртэнэ, гэмтэ ябадалнуудые гаргагшадые арестовалха болоходо, олон тоото албан хойрог хаалтанууд ушарна. Эдэ бүгэдэ ажал ябуулгадамнай горитойгоор һаад ушаруулна гээд үгэ хэлэгшэ хэлэбэ.

Харгы дээрэ олон усал аюул ушарна гээд республикын МВД-гэй ГАИ-гай начальник **И. Ф. Антонов** мэдээсэбэ. Тиигэжэ 1989 оной турша соо харгы дээрэ болоһон усал аюулһаа 324 хүн наһа бараа, 1723 хүн шархатаа. Эндэ ямар гол шалтагаанууд байнаб гэхэдэ, архи уугаад автотранспорт жолоодолго, ябагаар ябагшадай журамгүй, харгынуудай муу байлга болоно. Эндэ һэргылэмжын, ойлгууламжын үргэн ехэ хүдэлмэри ябуулха шухала.

Арадай депутадуудай Загарайн районой Советдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо **Ю. Д. Соболев**, Кабанскын районгүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай начальнигай политическэ талаар орлогшо **В. И. Михалёв**, республикын прокурор **А. Ф. Покацкий**, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советдэй Түрүүлэгшын орлогшо **Н. И. Крючков** гэгшэд элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ мүн лэ хабаадалсаа.

Иимэ шахардуу байдалай тогтоод байхада, ямар хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй гээшэб? Заседани дээрэ хэлэгдэһэнэй ёһоор, нэн түрүүн, олониитые гэмтэ ябадалнуудтай тэмсэлдэ үргэнөөр элсүүлэн хабаадалсуулха шухала. Үгы һаа, ондоо ямаршье хэмжээнүүдые абахадамнай, дүүрэн амжалта түйлагдахагүй байна. Саашань богонёор хэлэхэдэ, гэмтэ ябадалнуудые һэргылхэ талаар бодото дээрээ бүтэмжэтэй хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй болоо.

Дотоодын хэрэгүүдэй зургаануудые бэхижүүлхэ хэрэгтэ предприяти болон эмхи зургаануудые элсүүлхэ, арадай дружинануудые, хүдэлмэришэдэй, студентнүүдэй дайшалхы отрядуудые эмхидхэхэ, милициие бүхы юумээр хангаха хэрэгтэй гэд мэдэрэгдэбэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, гэмтэ ябадалнуудтай тэмсэхэ Саг зуурын республиканска комитедэй түрүүлэгшэ **К. К. Шомоев** түс заседаниин хүдэлмэридэ хабаадалсаба.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

ТАСС · АПН
ХИЛЫН СААНАҺАА

БҮЛЭГ РЕВОЛЮЦИОНЕРНУУД САГААРУУЛАГДАА

УЛААН-БААТАР. ТАСС-ай корреспондент Дугар Санжиев дамжуулна: 30—40-дэхи онуудта хуули бусаар хашагдаһан, харшалагдаһан хүнүүдые сагааруулха талаар МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой комиссиин хүдэлмэри тухай ээлжээтэ мэдээсэлые Монголой коммунистнуудай орган болохо «Үнэн» газетэ толилбо. МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Ц. Намсрай түрүүтэй толгойлогшотой комиссиин ээлжээтэ заседани дээрэ «П. Гэндэн, Г. Дэмид гэгшэдэй контрреволюционно хэрэг» гэдэгээр хашалта харшалалтануудта дайрагдаһан 15 хүн тушаа түүхэтэ үнэн зүбые һэргээһэн байна.

Энэ «хэрэгээр» гол түлэб Монголой Арадай революциин түрүүшын партизанууд хамалган хаалганда дайрагдаа һэн. Тэрэ тоодо, жэшээнь, Совет Буряад орондо түрэһэн Бадмын Дугаржав ороһон байгаа. Тэрэ 1899 ондо түрөөд, 1924 ондо Монголой эрхэтэн болоһон юм 1921 онһоо МНРП-гэй гэшүүн. Сүхэ-Баатарай аймагһаа Магсарын Дугаржав тэрээнһээ аха байһан юм.

Арадай Монголой түрүүшын революционернүүдэй дэлгэрэнгы намтарнууд «Үнэн» газетын мүнөөдэрэй номерто толилогдоно. Тэдэнэртэй хамта С. Буяннэмэх, Г. Гэлэгсэнгэ, Д. Дорж, В. Дорлигжав, Г. Нанзад, Д. Үлзыбат, У. Равдан, Д. Шагдаржав, Ш. Эрэнцэн, Л. Жамсран, Ж. Дэндэв, Л. Дэндэв, Д. Ширнэн гэгшэд партида, оронойнгоо эрхэтэд болгогдожо, һэргээгдэһэн байгаа.

МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой комиссиин хүдэлмэри үргэлжэлһөөр.

«ТҮХЭРЕЭН СТОЛОЙ» ЭЭЛЖЭЭТЭ ЗАСЕДАНИ

СОФИ. Национальна «түхэреэн столой» ээлжээтэ заседани хэдэн час соо үргэлжэлбэ. БКП-гэй, Болгариин Арадай газарай холбооной, парламентын партийнабэшэ депутадуудай, демократическэ хүсэнүүдэй оппозиционно холбооной делегацинууд тэрээндэ хабаадана.

Хоёр талын түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн бүлэгэй бэлдэһэн «түхэреэн столой» эрхэ, уялга болон үүргэ тухай декларациин проект нэн түрүүн үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүдэй үзэмжэдэ табигдаха юм. Иимэ демократическа хуралдаае эмхидхэлгэ хадаа ниитын үгэеэ ойлголсолгын үрэ дүн мүн гэжэ проект соо хэлэгдэнэ. Мүнөөнэй политическэ оршон байдалда НРБ-гэй Арадай суглаан, правительство болон бусад гүрэнэй институцинууд имагтал ниитын элдэб хүсэнүүдэй хоорондо үгэеэ ойлголсолгын эрхэ байдалда зорилгонуудаа гүйсэд дүүрэнээр бэелүүлжэ шадаха юм гэжэ байна.

«Түхэреэн столой» уридшалан зүбшөөгөөгүй һаань, правительство гү, али парламент нэгэшье хуули гү, али шухала политическэ шиидхэбэри баталан абажа шадахагүй байна гэһэн найруулгаар документдэ нэмэхые оппозициин түлөөлэгшэд дурадхаба.

САГ ЗУУРЫН СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

БУХАРЕСТ. Энэ жэлэй февралиин 9-дэ бүридүүлэгдэһэн Национальна эблэрэлгын Саг зуурын Советдэй (ВСНС) заседани эндэ болобо. Майн 20-до үнгэргэгдэхэ һунгалта болотор хүсэндөө байха ёһотой Румыниин гүрэнэй дээдын зургаанай бүридэлдэ орон дотор шэнээр байгуулагдаһан политическэ партинуудай, эмхинүүдэй, тэрэ тоодо Национальна аршалан абаралгын фронтын түлөөлэгшэд ороно.

Арбан хоёр шахуу часай туршада үргэлжэлһэн үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүдэй һүүлээр Саг зуурын совет гүрэнэй засагай шэнэ зургаанай эмхидхэлэй түхэл шэнжэнүүдые, хүдэлмэриин онол аргануудые тодорхойлоо. 21 хүнһөө бүридэхэ гүйсэдхэхэ бюрое бүридүүлхээр Национальна аршалан абаралгын Саг зуурын Советдэй түрүүлэгшээр, И. Карамиту, шиидхэгдээ. И. Илиеску — К. Ионеску (хоюулаа Национальна аршалан абаралгын фронтһоо), болон бусад түрүүлэгшын орлогшонороор һунгагдаба.

СЕССИ ДҮҮРЭБЭ

БРЮССЕЛЬ. Европын хани харилсаата эмхинүүдэй Министрнүүдэй Советдэй эндэ боложо дүүрэһэн сесси дээрэ «юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудай финансын министрнүүд Зүүн Европын оронуудта бэелүүлэгдэжэ байһан хубилалтануудта туһаламжа үзүүлхын тула хубилган шэнэдхэлгын ба хүгжэлтын Европын банкые байгуулгада хабаатай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ. Эмхидхэн байгуулагдажа байһан эмхиин штаб-байшан «юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудай нэгэндэ байрлаха, эдэ оронуудай түлөөлэгшэдэй нэгэн банкын түрүүлэгшэ болохо юм гэжэ үгэеэ ойлголсоһон байгаа. Үндэһэн шухала асуудалнуудаар шиидхэбэринүүдые баталан абахын тула дуугаа үгэлгын гурим мүн лэ тодорхойлогдоо. Хубилган шэнэдхэлгын ба хүгжэлтын Европын банкын ажал ябуулгын зарим асуудалнуудаар, тэрэ тоодо энээндэ Советскэ Союзые хабаадуулгын эрхэ байдал тухай асуудалаар экспертнүүдэй хабаадалгатай зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэхэ байна.

ГДР-тэй валютно-мүнгэн һангай холбооe байгуулха тухай Баруун Германиин дурадхалнууд сессидэ хабаадагшадай гол анхаралда табигдаа. Энэ талаар түсэблэгдэжэ байһан хэмжээнүүд тухай ФРГ-гэй финансын министр Тео Вайгель бусадта мэдээсэбэ. Европын валютын гуримые тогтоохын тула саашанхи алхамуудые бэелүүлгын хойшолонгуудые шэнжэлжэ үзэхые сесси шиидхээ.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

БАЯР ЁҺОЛОЛ

Уран зурааша, поэт, хүдөө бэшэгшэ, түүхэшэн, эдэбхитэй ажал ябуулагша Ц. Ц. Найдановай 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололой һайндэр Михайловка һууринда болобо. Нүхэр Найдановай бэшэһэн шүлэгүүд «Ажалай туг», «Буряад үнэн» газетэнүүдтэ хирэ-хирэ болоод лэ толилогдожо байдаг. Гадна элдэб һонин зурагладнууд, репортажнуудые бэшэдэгээрээ үнинэй мэдээжэ юм.

Цыбикжап Цыденович хурса гуурһатай байхаһаа гадна, уран биирэтэй хүн. Тэрэнэй зураһан зурагууд республикын, зонын, мүн ВДНХ-дашье нэгэнтэ бэшэ табигдаһан байдаг. Гадна энэ хүмнай угай бэшэгээр ехэтэ һониэходог, шэнжэлдэг, бэшэдэг байха юм.

Нютагайнгаа эдэбхитэндэ зорюулжа, совхозой дирекци, партком, профком, ВЛКСМ-эй комитет баяр ёһололой үдэшэ үнгэргэбэ ха юм. Михайловкын дунда һургуулиин багша Б. С. Баиров эндэ ехэ ажал ябуулаа. Цыбикжап Цыденовичэй зохёоһон шүлэгүүд зэдэлээ, зураһан зурагууд табигдаһан байха юм.

«Ажалай туг» газетын хүдэлмэрилэгшэ М. Д. Цыренов ВЛКСМ-эй райкомой секретарь байһан А. Ц. Абидуев тус үдэшэдэ хабаадалсажа, амаршалгын һайн һайхан үгэнүүдые хэлэбэ.

М. ГОНЧИКОВ.

ЭВЕНКНҮҮДЭЙ КОНФЕРЕНЦИ ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Манай республикын хойто районуудай нэгэн болохо Хурамхаанай райондо эвенк угсаатан хэр угһаа хойшо ажаһуудаг юм. Һаяхана районой эвенкнүүдэй түрүүшын эмхидхэлэй конференци Алла һууринда үнгэргэгдэбэ. Болохоёо байһан Зүүн зүгэй бага яһатанай конференцидэ бэлдэхэ талаар эндэ олон асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. Гадна районой эвенкнүүдэй тусгаар ассоциаци бии болгохо тухай дурадхал оруулагдажа, хани халуун хөөрэлдөөн болоо һэн. Тиин эндэхи бүхы эвенкнүүдые нэгэдүүлһэн, бэеэ даанхай ниитын эмхи бии болгогдобо. Тус ассоциаци эвенкнүүдэй социально-экономическа хүгжэлтэ, үндэһэн хэлээ, ёһо заншалнуудаа һэргээхэ, хэр угһаа эрхилдэг ажахыгаа һэргээн хүгжөөхэ, байгаали хамгаалга тухай олон тоото асуудалнуудые шиидхэхээр хараална. Ассоциациин правленидэ юһэн хүн һунгагдаба, харин правлениин түрүүлэгшээр Дэрээнэй дунда һургуулиин багша Анна Николаевна Делбонова нэгэн дуугаар һунгагдаһан байха юм. Гадна конференциин түгэсхэлдэ байгша оной март һара соо Улаан-Үдэдэ болохо республиканска учредительнэ конференцидэ хабаадаха делегадуудые һунгаба.

В. БУДАЕВ.

«БУРИАД ЯРУУ НАЙРАГ»

Буряадай яруу найрагшадай баһа нэгэ ном монгол уншагшадай гар дээрэ хүрэбэ гэһэн мэдээ бэшэхэдээ, сэдьхэл зүрхэндэ баяр баясхалан бадарна. Юундэб гэхэдэ, Буряадай АССР-эй уран зохёолшодой шүлэг, зохёол монгол хэлэндэ оршуулагдажа, Монгол орондо гарадаг заншалтай болоһоор үни заяанай. Тиигэбэ ябашье, энэ удаада «Буриад яруу найраг» гэжэ нэрэтэйгээр гараһан энэ ном соо Хоца Намсараев, Дамба Дашинимаев, Ардан Ангархаев, Солбон Ангабаев, Жамсо Тумунов, Цыретор Зарбуев, Дондок Улзытуев, Даши Дамбаев, Гунга Чимитов, Георгий Дашабылов, Цырендулма Дондогой, Лопсон Тапхаев, Галина Раднаева болон бусадай — бүхыдөө 65 зохёолшодой шүлэгүүд, найруулганууд согсологдонхой.

Буряадай уран зохёолшодой шүлэг, зохёол оршуулжа, Хайдавданзангийн Цэвээн энэ ном эмхидхээ. Энэ номдо ороһон шүлэгүүдые МНР-эй яруу найрагшад Б. Цэдэндамба, С. Дашдооров, Ш. Дулмаа, П. Пүрэвсүрэн гэгшэд болон бусад оршуулаа. Энэ номые МНР-эй гүрэнэй хэблэлэй дүй дүршэлтэй оршуулагша, редактор Гүрбазарын Амар хинан заһабарилһан байна. МНР-эй гүрэнэй хэблэлдэ 2200 хэһэгээр хэблэгдэһэн энэ ном һайхан зураг шэмэглэлтэй, хатуу хабтаһатай.

Баһа нэгэ баяртай һонин гэхэдэ, Буряадай мэдээжэ поэт найрагша Георгий Дашабыловай шүлэгүүдэй согсолбори оршуулагдажа байна. Энээнэй удаа Лопсон Тапхаевай «Угай түүхэ» гэжэ шүлэгүүдэй согсолборие 1992 ондо хэблэхээр хараалнабди гэжэ МНР-эй гүрэнэй хэблэлэй ахамад редактор Ц. Шүгэр хэлэнэ.

Балдоржийн ЦЭРЭНДАШ.
Улаан-Баатар хото.

ҮЛЬГЭРЭЙ ОРОНДО АЙЛШАЛҺАНШУУ

Улаан-Үдын столовонуудай 2-дохи трестын 18 тогоошон, 7 официант, 4 кондитернуудай «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн конкурсдо хабаадахын түлөө мүрысөөндэ хам орохынь урда тээ тэдэниие республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ниитын эдеэ хоолой управлениин, трестынь, мүн 1-дэхи трестын хүтэлбэрилэгшэд халуунаар амаршалжа, мэргэжэлтэ урилдаагаа үндэр хэмжээндэ үнгэргэхыень үреэгээ һэн.

Мүрысөөн хоёр үдэр соо үргэлжэлөө. Тогоошод элдэб янзын эдеэ хоол шанажа, хэды оролдобошье, нэгэнииньшье түрүүшын һуурида хүртэжэ шадабагүй. Харин «Одон» ресторанай болон 14-дэхи столовын басагад тэн тэрээ амтатай эдеэ шанажа, 2-дохи һуурииe хубаажа баатай болобо.

Кондитер 3 басагад, 1 хүбүүн дундаа мүрысөө. Кондитерска зүйлнүүдтэ ородог элдэб шухаг зүйлнүүдэй хомор болоһон дээрэһээ олон хүн мүрысөөндэ хабаадаха аргагүй байгаа ха. Үнэхөөрөөшье, жюрин гэшүүдэй анхаралда дурадхагдаһан тортнууд хэмжүүрээрээшье ехэ, хэгдэһэнээрээшье аргагүй гоёнууд, нэрэ бүхэндөө таарама, ойроо хүртэшэгүй һайханууд байгаа. Тиигэбэшье 16-дахи столовын кондитер Татьяна Стахурскаягай олоной үзэмжэдэ табиһан «Агуу ехэ Илалтын 40 жэлэй ойдо» гэжэ нэрлэгдэһэн, дундаа табан хушуу яларуулжа байһан торт жюрин гэшүүдтэ онсоор харагдаба. Жюрин гэшүүд зүбшэжэ үзэхэдөө, тэрэ тортын эзэндэ нэгэн дуугаар түрүү һуури үгэхэ гэлсээ һэн.

Мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр официантнууд хабсаа туршалсаба. Официант гээшэ столойнь саана ерэжэ һууһан зониие һайнаар хангаха болоно. Тэрэнэй өөрынь хубсаһанһаа эхилээд, түхеэрһэн стол ,хангалга хүрэтэрнь — бүхы юумэниинь жюрин һонорто абтанхай. Официант хүбүүд, басагад хэдэн стол дурадхаба. Владимир Серебренников Илалтын 45 жэлэй ойдо зорюулһан стол түхеэрхэдээ, столоо ногоон үнгэтэй бүдөөр хушаа. Хоёр зурагар улаан лентэ стол дээгүүрнь хүндэлэн табятай. Солдадай хотёол соо хальһатаяа шанагдаһан хартаабха столой тэг дунда харагдана. Маняарха, түмэр кружка, вилкэ, халбага гэхэ мэтэ бии. Мүн баһа хаташаһан хилээмэнэй хальһахан үзэгдэнэ. Зүгөөр хартаабхаһаа уурал гаранагүй, солдат ээд үгы...

Тиихэдэ «Дружба» кафегэй кондитер басагад «Рождественские вечера» гэжэ нэрэтэй стол түхеэрхэдээ яһала үнэншэмэ баримтатайгаар хамгаалһан байна. Гэбэшье хэдэн официантын столнуудай харагдаад байхада, «Үльгэрэй орондо — айлшаар» гээд нэрлэгдэһэн түхеэрэлгэ бултанда һайшаагдаа. Тэрэниие «Кедр» ресторанай официантнууд Ризван Абыев Владимир Краснопеев хоёр бэлдээ. Бишыхан стулнуудай дунда түхэреэн жаахан стол байна. Гоё гэгшын хушалта шала хүрэтэр намирна. Тэрэ стол юрын бэшэ. Тэрэ — үнэхөөрөөшье, үльгэрэй орон шэнги. Элдэб үнгын шубуудай сэсэрлиг соо ниидэжэ ябаһан зурагтай ваза соо ягаахан сэсэг ургажа һууна. Аленушка

басагахан тэрээндэ хорхойтонхой. Шоно ба шандагануудай зурагтай хутага болон һэрээнүүд амитадай орониие шэмэглэнэ. Ваза соо жэмэсэй шүүһэн хээтэй. Десертнэ жаахан табагууд дээрэ бүжэглэжэ ябаһан Аленушкын ба принцын дүрсэнүүд харагшадай һонирхол татана...

Энэ столые хайшан гэжэ хангаха тухайгаа хөөрэһэн, «Үльгэрэй орондо айлшаар» гэһэн темэеэ эрхимээр хамгаалжа шадаһан Ризван Абыевта жюрин гэшүүд 1-дэхи һуури олгохо тухай бултанай һанамжа таараа һэн.

«Кедр» ресторан соо үнгэргэгдэһэн хэмжээ ябуулга олоной хабаадалгатайгаар, эмхи гуримтайгаар үнгэрөө гэжэ тэмдэглэхээр байна. Мэргэжэлээрээ иигэжэ мүрысэхэ гээшэ тэдэниие улам шадабаритай, улам бэрхэ болгоно бшуу.

В. ТОКТОХОЕВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Официантнуудай дундаһаа шалгарһан Ризван Абыев. 2. «Одон» ресторанай, 14-дэхи столовын тогоошод басагадай команда 2-дохи һуури хубаагаа. 3. Чемпион-кондитер Татьяна Стахурская.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фото.

ТҮГЭСХЭЛЭЙ ЕХЭ УРИЛДААН

Инцель хотын үндэр хадалиг газарта түхеэрэгдэһэн елүүр дээрэ мотоциклаар командаараа дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө хахад финалай урилдаан үнгэргэгдэһэн байгаа. Зүрхэтэйшүүлэй дунда үнгэргэгдэһэн урилдаанда гурбан командын гэшүүд шалгарба. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, Финляндиин, ФРГ-гэй, Чехословакиин команданууд болоно. Харин удаадахи һуурида гараһан Австриин, Голландиин спортсменүүд түгэсхэлэй наданда хабаадажа шадахагүй болобо.

Үнгэрэгшэ жэлдэ шалгаржа, дэлхэйн чемпион болоһон СССР-эй, мүн мүнгэн медальда хүртэһэн Швециин команданууд шэлэн олохо түгэсхэлэй урилдаанда мүрысөөнгүйгөөр орохо эрхэдэ хүртэһэн байгаа.

Февралиин 24—25-най үдэрнүүдтэ Алма-Ата хотын Медео стадионой елүүр дээрэ табан ороной зүрхэтэй мотоциклистнүүд түрүү һуури эзэлхын түлөө урилдахань гээшэ.

Ехэ урилдаанай урда тээ Мордваагай АССР-эй Саранск хотын стадион дээрэ манай ороной эрхимэй эрхим гэгдэһэн 16 спортсмен сугларба. Эдэнэр 500 кубическа сантиметрэй цилиндртэй мотоциклаар түгэсхэлэй хоёр урилдаанда, эрхим бэрхэ спортсменүүдээ тодоруулжа, чемпионуудай улаан торгон лентэ, алтан, мүнгэн, бронзо медальнуудые баяр баясхаланай оршон байдалда барюулба. Россин чемпионой нэрэ зэргэдэ ороной суглуулагдамал командын гэшүүн Москва шадарай Егорьевск хотын Владимир Сухов шалгаржа, алтан медаляар шагнагдаба. Тэрэ дүн хамта 28 очко абаһан байгаа. Харин хоёрдохи һуури эзэлһэн Уссурийск хотын түлөөлэгшэ Сергей Казаков эрхимлэгшэһээ очкогоор дутажа, мүнгэн медальда хүртэбэ. Харин очко абаһан Ижевск хотын түлөөлэгшэ Иван Яковлев гурбадахи һуурида гараһан байна. Бусад спортсменүүдэй дундаһаа Красноярскын Юрий Иванов, Кемеровэй Сергей Кузнецов, Уссурийск хотын Евгений Харчук гэгшэд удаадахи һууринуудые эзэлээ. Эдэнэр түрүүшын гурбан һуури эзэлэгшэдһээ 9—10 очкогоор гээгдэһэн байба.

Хойто үдэрынь өөр хоорондоо СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө урилдаан үнгэргэгдэжэ, стадиондо сугларагшадай зүрхэ сэдьхэл хүлгөөбэ. Эхэ оронойнгоо чемпионой нэрэ зэргэ буляалдахаяа зүрхэтэй, солбон хурдан хүбүүд суглараа бшуу. Тэдэнэй дундаһаа үнгэрэгшэ жэлдэ Алма-Атагай Медео стадионой елүүр дээрэ дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, нютагаймнай хүбүүн Николай Нищенко, мүнгэн, бронзо медальнуудта хүртэгшэд Юрий Иванов, Виталий Русских, мүн Владимир Сухов, Сергей Казаков болон бусадые нэрлэлтэй.

Нютагаймнай хүбүүн эндэ гоё һайханаар, зүрхэтэй шадамараар урилдажа, дүн хамта 28 очкотойгоор түрүүлжэ, СССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хоёрдохиёо хүртэбэ гээшэл даа. Харин урда үдэрынь Россин чемпион болоһон Владимир Сухов, Сергей Казаков гэгшэд бронзо, мүнгэн медальнуудта хүртэбэ. Бусад спортсменүүдэй дундаһаа Иван Яковлев, Сергей Кузнецов, Виталий Русских гэгшэд 6—12 очкогоор гээгдэжэ, түрүүшын эрхим зургаан спортсменэй тоодо оролсобо.

Иигээд лэ февралиин 24—25-най үдэрнүүдтэ Алма-Ата хотын Медео стадионой елүүр дээрэ дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэхэ зүрхэтэйшүүлэй урилдаанда манай Совет ороной суглуулагдамал командын хүбүүдэй хурдан, солбоноор урилдажа гарахые хүлеэхэ бологдоно.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

САГААЛГАНАЙ ШАНГУУД ЭЗЭДЭЭ ХҮЛЕЭНЭ

Мүнөө Хяагта, Улаан-Үдэ хотонуудай хизаар ороноо шэнжэлхэ музейнүүд соо шатар тухай һонирхолтой экспонадууд олоор суглуулагданхай байдаг. Тэдэнэйнь дунда мэдээжэ эрдэмтэд,ород, буряад аяншалагшадай орхиһон гү, али эльгээһэн шатарнууд бии юм. Жэшээнь, Хяагтын музей соо В. В. Обручевой бэлэг табяатай. Тэрэнэй эсэгэ, мэдээжэ эрдэмтэ-аяншалагша, Түбэй Азиин ахамад геолог Обручевой шатар байһан гэжэ бэшээтэй. Энээниие Обручевто Хитад орон аяншалгаар ошоходонь бэлэглэһэн гэхэ.

Хангаловай нэрэмжэтэ музейн экспонадуудай дунда XVIII зуун жэлдэ яһаар хэгдэһэн шатар бии. Мүн эндэ Зүүн зүгэй арадуудай уран бүтээлэй маягаар эртэ урдын сагта дархалагдаһан шатар байдаг. Тэрэ шатарай бодонууд ан арьятанай, үхэр малай дүрсэ һажаалган, уран гоёор хэгдэһэн байха юм. Жэшээнь, шатарай ноён — буурал сагаан һахал һамбайтай үбгэжөөл, бэрсэнь — залуу дангина, тэргэниинь — добтолгодо орохоёо бэеэ зэһээд байһан үсэд нэтэрүү тэхэ, тэмээн — уужам талын тэмээн, хүбүүд — жаахан нохойнууд. Эдэ бүгэдэ наадаһай маягаар бүтээгдэһэн ха.

Буряад арад монголнуудтай дүтэрхыгөөр шатар наадануудаа үнгэргэгдэдэг байһан гэхэ. Шатарай бодонуудай нэрэ, ябадалнууд монгол арадай наадануудтал адляар нэрлэгдэдэг байгаа. Энэмнай буряад арадай эгээл дуратай, һонирхол татадаг наадан байһан юм. Эдэ бүгэдэ тухай буряад арадай аман зохёол соо дэмы хэлэгдээгүй байха. Жэшээнь, «Галдан ба Баир» гэһэн мэдээжэ үльгэр соо һубэлгэн бэрхээр шатараар наададаг үгытэй хүбүүн уур сухалтай хаан ноёноо һуулгажа, гал дээрэ «шара тоһо адхаха» бшуу.

Буряад арадай дундэ шатар гэһэн үгэмнай Энэдхэг орондо «Шатранг» гэһэн үгэһөө эхи захаяа абаһан юм байха.

Шатарай нааданда хүбүүгээрээ шаалжа «сод» гээд шүүхэдэ эгээл урма баяртай, шатарай одоол гоё һайхан наадануудай нэгэн гэжэ тоологдоно. Харин бусад бодолнуудаар «шаа» гээд соносходогбди. Тиихэдэ ноёндо морёор «мат» табиха гээшэ эгээл ёһо, хүндэгүйдэ тоологдоно. Тиимэһээ шатаршад морёор «мат» табингүй, бусад бодонуудаараа гү, али хүбүүдээрээ добтолжо, «мат» табиха арга бэдэрдэг заншалтайбди. Илажа һууһан шатаршан шүүгдэжэ ябаһан нүхэрэйнгөө нэгэшье һаань бодо гү, али хүбүүень үлөөгөөд, «мат» табихадаа ехэ урмашадаг бэшэ гү?

Шатарай нааданда олон хүн зониие хабаадуулхын, мүн буряад арадай ёһо заншалнуудай нэгэн болоһон шатарай наадые һэргээхэ зорилгоор Сагаалганай һайндэрые үнгэргэхэ Буряадай АССР-эй эмхидхэлэй комитет байгша оной мартын 3—4-нэй үдэрнүүдтэ шатарай наада үнгэргэхэ болобо. Энэ наадан гурбан шатада болохо юм. Түрүүшын шатын наадан колхоз, совхозуудта, үйлэдбэриин коллективүүдтэ үнгэргэгдэхөөр хараалагданхай. Хоёрдохи шатада районой түрүү һуури эзэлһэн шатаршан тодоруулагдаха болоно. Харин түгэсхэлэйнь наадан Улаан-Үдэ хотодо боложо, Сагаалганай һайндэрэй чемпион элирүүлэгдэхэ болоно.

Наада үнгэргэхэ эмхидхэлэй комитет хэдэн шан бэлэгүүдые тогтооһон байна. Эрхимлэһэн шатаршадһаа гадна, «Гоё һайханаар наадаһанайнь түлөө», «Гоё һайхан арга мэхэтэй ябадал хэһэнэй түлөө» гэһэн тусхай шан бэлэгүүд эзэдээ хүлеэнэ. Мүрысөөндэ район бүриһөө нэгэл чемпион эльгээгдэхэ юм.

Л. ГАРМАЕВА,
шатараар республиканска категориин судья.

УЛАСХООРО[НДО] ШЭНЖ[ЭЛГЭ]

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ҮРГЭЛ[ЖЭЛНЭ]

Худалдаа наймаа хүгжөөхэ талаар хэлсээнүүдые баталхын тула үнгэргэгдэжэ байһан совет-америкэн уулзалгын түрүүшын шата һаяхан Вашингтондо түгэсэбэ. Байгша оной зун хоёр ороной дээдэ тушаалтадай уулзалгын үедэ энэ асуудалаар хэлсээн батлагдаха юм. Февраль һарын һүүлээр үргэлжэлүүлэгдэхэ совет-америкэн хэлсээнүүдэй эхин оронуудай дээдэ тушаалтадай Мальтын эрье шадар уулзалгаһаа үндэһэтэй гээд тоологдоно. Гадна Советскэ Союзай гадаадын политикын эдэбхи үүсхэл эндэ тон ехэ удха шанартай юм гээд сэгнэгдэнэ.

Дэлхэйн хоёр ехэ гүрэнүүд бэе бэетээ зүришэлдэхээ болижо, харилсаануудаа үргэдхэхын тула хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ эхилбэ. Һүүлэй 40 жэлэй туршада түрүүшынхеэ худалдаа наймаанай талаар ба экономическа харилсаанууд тухай үргэн ехэ хөөрэлдөөн боложо байна бшуу. Энэ хадаа шэнэ үзэл бодолой үрэ дүн мүн.

Дипломатиин талаар харилсаатай гүрэнүүд сооһоо США ганцал манай гүрэнтэй худалдаа наймаанай талаар хэлсээнүүдые баталаагүй байха юм. Энэ хадаа «хүйтэн дайнай» үлэгдэл мүн гээд сэгнэгдэнэ. Тиимэһээ мүнөө үедэ худалдаа наймаа хүгжөөлгэдэ хуулиин ёһоор үндэһэ һуури табиха шухала болонхой. Хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаанай хэмжээн оройдоол 5 миллиард долларто хүрэдэг юм. США-һаа худалдан абтадаг зүйлнүүдэй үнэ сэн (тэрэнэй дүрбэнэй гурбан хубинь хүдөө ажахын продукци болодог) дүрбэн миллиардда хүрэдэг байбалнь, СССР-һээ США-да худалдагдадаг зүйлнүүдэй үнэ сэн оройдоол 700 миллион долларто хүргэдэг.

Иимэ ушар яахадаа тохёолдооб гэхэдэ, худалдаа наймаа хүгжөөлгэдэ түшэглэхэ хуули эрхэ гэжэ байгаагүй. Гадна США-гай зүгһөө элдэб янзын эрилтэнүүд табигдадаг юм. Советскэ Союзһаа абаашагдаһан эд бараанай тарифынь тон дээгүүр. Бусад оронуудһаа абаашагдаһан тон адли зүйлэй эд бараанайхида орходоо эрба дахин дээгүүр байха юм. Совет шэнэ технологи худалдаха гээшэ тон хүндэ хүшэр. Олон ушарта манай оронһоо технологи худалдажа абахань хорюултай.

Тиимэһээ совет эд бараа худалдажа абаха хэрэгтэ тойбо татагдана, мүн манай ороной экономикэ хүгжөөлгэдэ хэрэгтэй продукци худалдажа абахань бэрхэтэй. Иимэ байдал эрид шууд усадхагдаха ёһотой. Үнгэргэгдэжэ байһан хөөрэлдөөнүүд энэ хэрэгые шиидхэлгэдэ эхи табиба. Совет тала али алинданьшье туһатай худалдаа наймаа эрхилхэ эрхэ бэйдал олгохын тула оролдолго ехээр гаргана.

Худалдаа наймаа үргэдхэхэ тухай хэлсээнүүдые баталалга хадаа Советскэ Союзда элдэб янзын хүнгэлэлтэнүүдые асарха бай[на] гээд США-гай[…] на. Үнгэргэгдэжэ[…] хабаададаг США[…] лэгшэ Клара Хил[…] боото Штадууда[…] даа «СССР-эй дэ[…] гараха хэрэгые, […] экономическа […] болоно». СССР-э[…] лэлгэдэ бии бай[…] хахаар бэлэмди […] президент Дж. Бу[…]

Гэбэшье США-г[…] америкэн худалд[…] рижа, тэдэндэ то[…] дые олгуулхые о[…] госотой ааб да[…] хэхэ талаар хоёр[…] нууд баталагдаб[…] нуудай хоорондо[…] хэхэ талаар ушар[…] даха, америкэн эд[…] үргэдхэгдэхэ бай[…] бэ.

Худалдаа найм[…] баталэгдабал, о[…] наймаанай хэмжэ[…] хин үргэдхэгдэх[…] хиргаан багсаам[…] зарим мэргэжэлт[…] лолгодо этигэхээ[…]

— СССР-тэ бэе[…] мическа реформ[…] һаа, хоёр ороно[…] наймаанай хэмжэ[…] байха гээд би […] гай конгрессэй ж[…] митедэй түлөөлэ[…] уфман мэдүүлжэ[…] хүн зоной анхара[…] лэб социальна б[…] тай байгаа ха юм[…] бюллетениин ред[…] лэһэнэй ёһоор, […] тухай хэлсээнүүд[…] дэ ушардаг хойш[…] шэ хүндэшэг бай[…]

Тарифуудай си[…] һэн асуудал худа[…] лаар үнгэргэгдэж[…] үедэ тон шухала […] гай захиргаан хэ[…] болзороор бат[…] ороной президен[…] сые жэл бүхэндэ […] доошолуулха бай[…]

Худалдаа най[…] дээ этигэхын, с[…] най талаар харил[…] хын тула Советск[…] болгохо тухай […]

АФГАН АРАД ЭТИ[…]

Үнгэрһэн жэлэй февралиин 15-да совет сэрэгшэд Афганистанһаа сүм гаргагдаа бэлэй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо афган сэрэгшэд орон доторсо амгалан тайбаниие сахина. Ороной түб хото болохо Кабулһаа зүүн урагшаа дүшөөд модоной газарта оршодог Хаки-Джаббар хүрэжэ ерэбэбди. Арбаад гаран залуу хүбүүд маниие угтажа гараба. Тэдэнэй мэдүүлһэнэй ёһоор, эндэ, хадын оройдо, алба хэхэ гээшэ тиимэшье хүнгэн хэрэг бэшэ. Үбэлэй хүйтэндэшье, зунай халуундашье эндэ таһалгаряагүйгөөр харуулда зогсохо хэрэгтэй. Саһанай ехээр ороходо эдеэ хоолоор, түлеэ залһаар хангалга хүндэ хүшэр болодог. Харгые сэбэр байлгаха, дайсануудай добтолоо һаань, сохилто үгэхөөр бэлэн байха хэрэгтэй. Хэды хүндэ хүшэр байдалтайшье һаа, ороноо хамгаалхаар тэдэнэй урда табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Иимэл эрэлхэг зоригтой хүбүүдтээ Афганистанай республика түшэглэнэ бшуу.

Джелалабад хотынхид дүрбэн һарын туршада таһалгаряагүйгөөр хэгдэһэн добтолгонуудые тэсэжэ гараа. Пакистанай хилэ шадархи хоёр хотынхид хүреэлэгдэхэдөө, бэеэ тушааха юм гээд американ ЦРУ-гай директор Уэбстер соносхоо бэлэй. Теэд тэрэнэй үгэнүүдэй буруу һүрэһэниинь мэдээжэ. Герат провинцидахи байдал һайжаржа эхилэнхэй. Афган правительствын урдаһаа тэмсэдэг сэрэгшэдэй командирнуудай гурбанайнь хоёр хубинь эдэбхи үүсхэл гаргахаяа болинхой. Манай амжалтанууд Советскэ Союзай үзүүлһэн туһаламжаһаа үндэһэтэй гээд афганецууд тоолоно.

Нёдондо совет сэрэгые Афганистанһаа гаргаһанай һүүлээр Хаки-Джаббар шадар хүндэхэн байдал тохёолдоһон юм, — гээд Кабулые хамгаалгын хоёрдохи зонын командир, генерал Гульберхгр хөөрэнэ. — Урданьһууриин тосхонуудаар байрладаг афган сэрэгшэд хүн зоноор үсөөн хадата нютагууд руу ошохо баатай болоо. Манай полкын урда ороной түб хотые ракетээр буудалгаһаа хамгаалха зорилго табигдаа һэн. Табан һарын туршада дайсанууд маниие үгы хэхэ һэдэлгэтэйгээр үдэр һүнигүй добтолго хээ. Теэд тэдэнэр гар хооһон сухарихэ баатай болоо юм. Моджахедүүд сэрэгшэдтэ эдилгэ үгэжэ, өөрынь тала тээшэ татаха һэдэлгэшье гаргаа. Энэ хахуулидань хэншье ороогүй гээшэ. Мүнөө манай урдаһаа тэмсэжэ байгшадай 700 гаран хүниинь тулалдаануудта эдэбхитэйгээр хабаадахаяа болинхой. Манай эндэһээ Кабулые ракетээр буудаха арга[…]тэ олгогдоногүй […]

Байгша оной ян[…] һээ буляан абаһа[…] дуудые, Америкэ[…] дэһэн минэнүүдые […] да харуулба. Афга[…] ронхи һуурин то[…] һаламжа үзүүлжэ[…] дэнэртэй харилса[…]

— Манай сэрэг[…] зэбсэгые һайнаа[…] хэрэглэхые оролд[…] жо байһан тулал[…] тэд хабаадана […] суу тараахые бэ[…] һэдэлгэ гаргана, […] хар хөөрэлдөөгөө[…] Харуулһаа ер[…] тэлнэ. Тэдэнэй о[…]

— Манай орон[…] лые тогтооходо м[…] арадта хандаха б[…] нэгэн Мухаммед […] Афган арад зондо[…] болонхой. Тэрэ үр[…] дэ һургуулида һу[…]

Нээрээшье афга[…] болонхой. Дайн […] дээгүй бүлэ гэжэ […] бад хотын байрын[…] линууд һэндаргаг[…] миллиард афгани […] дайн дажар асар[…] жахедүүд хото г[…] даһаар. Бидэнэй […] даа наймаа эрх[…] суглардаг газарта[…] доһон түхеэрэлгэ […] табан хүн наһа б[…] хатаһан байха юм[…]

США-гай, Пакис[…] виин, Афганистан[…] сэрэгэй хүсөөр х[…] байгаа сагта орон[…] таа буу зэбсэг б[…] бди гээд афган […]

Хэды хүндэ хүш[…] гаашье һаа, наци[…] рамма дотор хар[…] бэелүүлхын тул[…] ехээр гаргана гэ[…]

Кино, театрнуудта

Театр оперы и балета
Премьера — Цыганский барон — в 19.

«Дружба»
Тимур и его команда — в 10, Люби и верь (2 серии)— в 12, 15, 18-10, 20-50.

«Родина»
Приключения Элли и Рару — в 10, 16, В крайнем случае я тебе ничего не скажу — в 12, 14, 18-10, 20, 21-50.

«Прогресс»
Красный зал — Затянувшаяся расплата (2 серии) — в 10, 12-40, 15-20, 18-10, 20-50. Зеленый зал — Разиня — в 10, 12, Однажды в Америке (3 серии)— в 14-20, 18-40.

«Эрдэм»
Короткое замыкание — в 9-40, 12-50, 14-30, Полет навигатора — в 11-20, 16-10, 18, 20-10, 21-50.

«Октябрь»
Око и его мир — в 9-10, 14, Зина и Гита (2 серии) — в 11-30, 15-50, 18-20, 20-50.

«Восток»
Лиловый шар — в 15-30, Жизнь по лимиту — в 17, 19, 21 (удл.).

«Байкал»
И вся любовь — в 18-30, 20-30.

Сонхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Мультфильм. 9.45—«Тартюф»—фильм-зүжэг. 12.05—Хүгжэмтэ дамжуулга. 12.35—Хүүгэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 13.25—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 13.30—Время. 16.30—«Сказы матушки Фроси о монастыре Дзивеевском»—баримтата фильм. 17.00—«Автомобиль, скрипка и собака Клякса» — үхибүүдтэ фильм. 13.40—Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 18.45—Хүгжэмшэд хүгжэм тухай. 19.30—Время. 20.00 — Колледж. Мэдээсэл. Соносхолнууд. 20.30—Леонид Быковай фильмнүүд болон ролинуудаар. «В бой идут одни «старики»» уран һайханай фильм. 22.00—Время. 22.30—Шухала асуудалнууд тухай. 22.40—«Солнечный ветер»—6 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи бүлэг. «Поездка в Иркутск». 23.25—«Юллэ из варьетте»—баримтата фильм. 00.05—Владимир Горовиц Моцартые наадана.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Углоогой гимнастика. 9.15—«Как стать экстрасенсом»—эрдэм далгарүүлгын фильм. 9.35, 10.35—География. 8-дахи класс. 10.05, 11.05—Француз хэлэн. 11.35—Хүгжэм, 6-дахи класс. 12.05—Гэрэй академи. 12.35—Арадай хүгжэм дуунууд. 12.45—«Хождение по мукам»—уран һайханай фильм. 12-дохи серэ. «Заробов». УЛААН-УДЭ. 18.00—Мультфильм. 18.10—РСФСР-эй арадай уран зураашан А. А. Окладниковай ба Буряадай АССР-эй габьяата уран зураашан Е. И. Ухнаевай ... Невопмегай тухайта выставкэһээ репортаж. 19.05—Байгал. 19.30—«Байгалай үмэнэхи тэр дэрэ». Буряадай АССР-эй арадай депутадууда кандидадууд В. С. Худугуев, Е. Б. Каюмов, Улаан-Үдын горсоведэй арадай депутадта кандидат А. Д. Молчанова дамжуулгада хабаадана. 20.15—Шэнэ һонин (буряадаар). 20.25—«Арадай элүүр энхэ—ороной баялиг».

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-06; советского строительства и быта—2-69-38; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-54-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечата[на …] канской типогра[фии …] издата Бурятско[…] ректор 2-40-4[…] Н-00344. Зак. №[…]